

JESUS EZPONDA

zeruko ARGIA

BANAKOLA: OKENDO, 22 - DONOSTIA - TEL. 426666 - PREZIOA: 8 PEZETA

Nafarroa osoak ezagutzen eta maitatzen ditu foruak

Sutan da Nafarroan euskaltzaletasuna

1937an eta 1876an kendu zitzaizkienak itzuli behar zaizkie euskaldunei

«Lege-Batzarre»ko prokuradore dugu, Nafarroa aldetik, Jesus Ezponda. Euskararen aldeko eta Euskal Herriaren berezitasunen aldeko «eskaria» egin dio Gobernuari.

Diputazioak, berriz, Tudelako nuklear etxearen aurkako erabakia hartu du.

Bi gertaera hauek eraman gaituzte Jesus Ezponda legegizonaren etxera. Lan eta lan ari da, jendea hartu eta hartu. Halere pozik mintzatuko dela gurekin esan digu.

—Ezezkoe eman dio Nafarroako Diputazioak Tudelako nuklear etxeari.

Mundu osoari ekarriko lioke atzerapena, ez Nafarroari bakarrik.

—Nola dago industria Nafarroan?

—Ezezkoe eman dio bai. Arrazoiz gainera. Ni behintzat, —gauza asko garbitzen eta zehazten ez diren bitartean— aurka nago. Ez Tudelakoaren aurka bakarrik, baita Nafarroan eraiki nahi diren guztien aurka ere. Tudelan jarri nahi denaren arrisku berdinak ditu beste nonahi ipini nahi denak. Ez dakit nola ezar daitezkeen Gipuzkoan eta Bizkaian.

—Bere bidea darama Nafarroako industriak. Gipuzkoakoak eta Bizkaikoak duen zainik eta errorik ez du Nafarroakoak. Baina harreman haundiak dituzte elkarrekin eskualdeetako eta mundu guztiko industriek. Langilea da Nafarroako jendea. Aurrera aterako da lan egiten duten herrieekin batera.

—Ez al da Nafarroaren industriatzea atzeratuko?

—Bai al du Nafarroak, une honetan, lan gabeziaren arriskurik?

—Aurrera doa, geldiunerik gabe, Nafarroaren industriatzea. Mantsoegi, agian, baina aurrera. Ez dut uste, nuklear etxea ez jartzeagatik, Nafarroaren industriatzea atzeratuko denik. Mundu osoak du argindarraren premia. Zabalero horretan erantzuna ere eman beharko zaio.

—Gaur gaurkoz, ez. La inor ez dago lanik gabe. Baina badago leku hobetan lan egin beharko lukeen jenderik. Ez da hoi entzat lanpostu egokirik. Nekazari izatetik langile izatera aldatzen ari da nafarra. Nekazaritza lekuetan ere sartu behar dugu industria. Ezin ditzakegu ahantz, jakina, jenderik gehiena eta premiarik haundienak diren lekuak.

—Indartuz al doa Nafarroako ekonomia?

—Poliki poliki, baina baietz uste dut. Hobetu egin da, ezpatrik gabe, bizi modua.

—Zer etorkizun ikusten diozu Nafarroako nekazaritzari?

—Iluna. Azkenekoa da nekazaritza mundu osoan. Ez da aintzakoizat hartu arazo hau. Kalte haundiak datoz axolabekeria horretatik. Hainbeste nekazari duen Nafarroarentzat batipat.

—Zer aldaketa nabaitzen dituzu Nafarroako gizartearen?

—Askok aldatzen ari da Nafarroako giroa. Onerako gainera, azkiek eta atzerakoiek alderantziz esaten baldin badute ere. Erantzunkizuna eta zerikusia nahi du herriak berari dagozkion gorabeheretan. Herriari zor zaiona emateko garaia bada.

—Irauten al dio Nafartasunak?

—Irauten dio eta iraungo ere bai. Nafarroa osoa ez da berdina. Desberdintasun haundiko eskualdeak ditu. Halere Nafarroa osoak ezagutzen eta maitatzen ditu *Fueroak*. Ez dio onik egiten beste euskal probintziak eskubide hoiek gabe edukitzeak. Are gutxiago 1937garrenean kendu zitzaion kontzertuak. Bada agintariak horretaz ohartzeko garaia. Laster eztabaidatuko da «Lege-Batzarrean» arazo bizi hau.

—Zer diozu honetaz Gobernuari zuzendu diozun «eskarian»?

—1937an kendu zitzaion Gipuzkoa eta Bizkaia «Concierto Económico» zeritzana. Alderdi berean burukatu ez zirelako etsaitzat hartuak izan dira. Egun batez kendu zitzaienta itzuli behar zaie berriro. Baina ez zaie 1937garrenean kendu zitzaienta bakarrik itzuli behar. Baita 1876garrenean kendu zitzaizkien foruak ere.

co» zeritzana. Alderdi berean burukatu ez zirelako etsaitzat hartuak izan dira. Egun batez kendu zitzaienta itzuli behar zaie berriro. Baina ez zaie 1937garrenean kendu zitzaienta bakarrik itzuli behar. Baita 1876garrenean kendu zitzaizkien foruak ere.

—Zer alde dago bien artean?

—Berdinetik berdinerara egindako ituna dira foruak. Bien balezkoaz bakarrik alda daiteke. Mugatuagoa da Ekonomi Kozertua. Beste askatasun bat du hau duen Probintziak.

—Laster aitortuko zaigula uste al duzu ekonomi nortasun hau?

—Hala eskatzen du Euskal Herriarekin zuzen jokatzeko. Urte asko joan da eta bada arazo hau zuzentzeko garaia. Bestela hor egongo da zula eta zula ari den arantzaz bezala. Ibiliak erakusten du batek badabilela. Honela bakarrik erakutsiko dugu aiazturik ditugula zenbait gauza. Lehen ere aurrean badaude Gipuzkoa eta Bizkaia, nola egongo ote lirateke zor zaizkien eskubideok aitortuko balitzaizkie?

—Zertan da Nafarroako euskaltasuna?

—Harritzeko moduan. Sutan da Nafarroan euskaltzaletasuna. Beroak gara nafarrok. Nafarron berotasunari eta Diputazioaren laguntzari esker, irakiten daude euskal jaiak, euskal abestiak eta dantzak, euskara ikasteko saiok eta ikastolak...

—Zer eskatu diozu Gobernuari?

—Egin ditzala eskoletan euskara irakasteko bideak. Oinarri Heziera Orokorren bukaerarako jakin ditzatela umeek euskaraz hitzegiten

eta idazten. Batxiller eta profesio ikasketetan ere sar dadila euskara. Ezar dadila Unibertsidadeetan euskararen irakaskintza. Sor ditzala euskaraz dakiten eskola-maixuak. Eman diebailela erantzun jator bat ikastolako beharrei. Kontuan har ditzala Euskal Herriaren berezitasunak. Eta beste gauza asko.

—Bai al du Nafarroan eraginik sozial arazoak?

—Haundia. Azarorik gabeko herria hila da. Baina zuzenbidean jarri behar zaizkio arazoak. Bide zuzenetik eta aurrera bidean konponzen diren arazoak ez dira arazo.

—Nola ikusten duzu Euskal Herriaren nortasuna?

—Nabarmena izan da eta da Euskal Herria. Mundu osoa harritzen duen herria da. Ez dago honelako besterik munduan. Ez dudarik egin. Bere hizkuntza, euskara, aurrekoek utzi diguten altxorra. Gorde, zaindu eta indartu egin behar dugu.

Erantzunak zahatzak eta laburrak ematen dizkigu Jesus Ezpondak, nahiz eta hitz-jario samurreko eta egokiko gizona izan. Zuzenean erantzuten die galderei. Ez da zeharka meharika ibiltzen.

Halere denbora asko gal arazi diogu. Berandu da, jendea zai du. Nafarroaren berri jakin nahi genuen. Zertan den Nafarroa ikusi nahi genuen.

NON ZER

Gizonaz gehixeago

Bujanda. . . . 3 gn.

Kissingerren distirak
goibeltzen

Anatsan. . . . 5 gn.

Nuklear zentralak
sortutako galderak

Aizpurua. . . . 8 gn.

Hamabost bertsolari zaharren berri

Gaingan dugu Azaroaren 17a. Hamabost bertsolari zaharrek jasoko dute Euskal Herriaren esker ona. Donostiako «Balda» pelotalekuan izango da, hoiien omenez, bertso saioa; goizeko hamaika terdietan. Bazkaria, berriz, «Anoeta» pelotalekuan.

Bertsolari hoiien berri ematen zaigu orri honetan. Bidezkoa da aldeaz aurretik jendeak hoiien entzutea edukitzea.

LEHEN BERTSOLARI EGUNA

1935garrengo Urtarrilaren 20an, San Sebastian egunez, ospatu zen lehenengo aldiz *bertsolari eguna*. Basarrik atera zuen lehen saria.

Berehalaxe ekin zioten bigarren antolatzeari. Ez zuten egun hau luzeegia gertatzerik nahi. Ezta, bertsolari guztiak ondo neurtu gabe geratzerik ere ordea.

Donostian, bertsolari eguna, bigarren aldiz ospatu aurretik, euskaldetan neurtuko zituzten bertsolariak. Hiru leku izendatu zituzten horretarako: Elizondo, Tolosa eta Azpeitia.

1935garrengo Abenduaren azkeneko igandez ospatu zen Tolosakoa. Bederatzi bertsolari agertu ziren. Hoiien artean Pello Errotaren biloba, Juan Bautista Kortajarena, «Ondartza», asteasuara. Hogeita hamabi urteko gaztea zen orduan. Gaur ere ez dago makala, nahiz eta 72 urte beteak eduki.

1936garrengo Urteberri egunaz ospatu zen Azpeitikoa. Besteak beste Zarauzko «Nekazabal» eta Bidaniko «Muño» azaltzen zaizkigu sariketa horretan. Laugarren geratu zen «Muño» hamaika bertsolariren artean. 15 pezetan izan zen bere saria.

1936garrengo Urtarrilaren 12an ospatu zen Elizondokoa. Nafarrek eta mugaz harandikoez hartu zuten parte. Bederatzi bertsolari izan ziren denetara. Bankan bizi den sunbilar Simon Ibarra, «Zubikoa», eta Eltzaburuko Joxe Mari Mutuberria ziren bederatzi hoiien artean. Bigarren saria, Mutuberriak jaso zuen. Hamar duruko saria hain zuzen ere.

1936garrengo Urtarrilaren 19an ospatu zen, Donostiako «Victoria Eugenia»n, *bertsolari eguna*. Hamar bertsolari hautatu ziren aurreko hiru ihardunaldi hoietatik. Manuel Olaizola, «Uztapide», txapeldun atara zen urtea da. Joxe Mari Mutuberria ere pasa zen Elizondoko baitetik.

GERRAONDOKO TXAPELKETAK

1958garrengo urtean hasten dira berriro bertsolari sariketak eta txapelketak izaten zen.

Gogoan dauzkagu, oraindik, 1960-61 eta 62garrengo txapelketa haiek. Uztapide txapeldun geratu zen urtean amaitu ziren gerraurreko txapelketak. Hala bukatu dira gerraondokoak ere, halaberharrez edo.

Mungian bizi den Juan Ormaetxe izan da, Bizkaiko txapelketa haietan, hutsegin gabe parte hartu zuena. Bigarren geratu zen 1958garrengoan. Herriz herri ibilia dugu, Bizkaian, bertso lanetan.

Nafarroakoetan, berriz, gerraurreko hiru haiek agertzen dira: Klemente Ezkurdia, Simon Ibarra eta Joxe Mari Mutuberria.

Hamabostetik zazpi, beraz, txapelketetan parte hartuak ditugu.

TABERNAKO BERTSOLARIAK

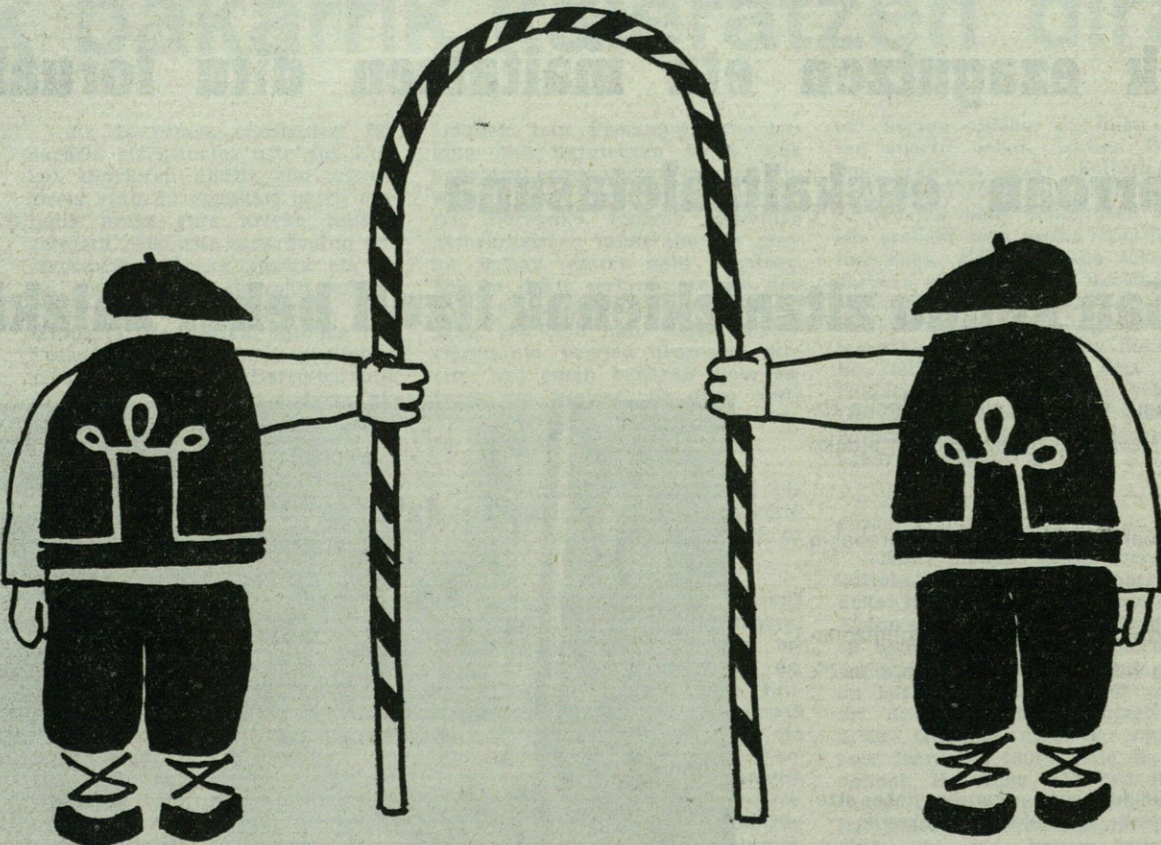
Uztapideren «Lengo Egunak Gogoan» deitu liburua irakurtzea bezalakorik ez dugu gerraurreko txapelketen eta lagunarteko bertso giroaren berri jakiteko.

Hor dauzkagu German Urigüen, «Etxagiña», Elgoibarren bizi den ermuarra, Aldabako Franzisko M.ª Lasa, Segurako Kosme Aristimuño, Zumarragako Tomas Arrizabalaga, Arroako Pedro Aranburu, «Saikola» eta Itziariko Joxe A. Sorasu, «Zubeltzu».

Honela dio Uztapidek aipaturiko liburuan:

«Jan genduan bapo bisigutik eta asi giñan bertsotan. Gu zeñek ixildu? Ordurako sagardotik ere edeki berdinduta jarriak egongo giñan, da txanda arrapatzea izaten zan lanik zaillena; kantatzeak etzizun kezkarik ematen.

«Pello Saikola izango zan geiena

kantatua, eta Zepairi ere gustatzen zitzaion alakoak piska bat toriatzea, ta bazan an zeñek kantatua».

Baina «Zubeltzu» da Uztapidek bere liburuan gehiena aipatzen duena.

«Berrogei bat lagun giñan... An zan gure Zubeltzu bertsolaria ere, ta nola ixilik egon?... Antxe lehenengo aldiz Zubeltzu zarrarekin bertsotan egin nuan Lotsatuzten nintzan piska bat, bañan barrena berotu ezkerro asko aztutzen da ori Guk egin genduan beintzat saio ederra, eta goiz aldera erretira. Orduan Zubeltzurekin ezagun egin nintzan, eta andik aurrera etzan ezereen kezkarik izaten.

«Gau artako bi bertso gogoan dauzkat oraindik.

Zubeltzuk:

Izketan asi bear genduke gizon jatorren moduan, bildurrik gabe esango dizut nik daukatena goguan: gazte maitea, zuk badakizu ni zer sasoko nagan, laister ikusiko det gaztiak bertsotan balio duan.

Nere erantzuna:

Aita bezela maitatzen zaitut bada nik, Zubeltzu zarra, ikusitzen det badaukazula bertsotarako indarra; gorputz bikaña daukazu eta etzaizu palta giarra, bertsotarako izango det nik, Zubeltzu, zure biarra.

«Ura sasoi ederrean zegoan. Ogei ta amalau bat urte zituan orduan, ta ni, berriz, emezortzi urtekoa. Nik baño amasei bat urte geiago baditu. Aurten larogei beteko ditu».

BERTSO-JARTZAILEAK

Dozenaren bat bertso jarri gabe korik ez da izango, noski, hamabost bertsolari hauetan. «Muño»k berak ere baditu azkeneko bi urte hauetan jarritako batzuk.

Juan Bautista Kortajarena, «Ondartza»k ere baditu banaka batzuk «Auspoa»n.

«Auspoa»ren 93garren alea osatzen dute Zubeltzu eta Saikolaren bertsoek. Elgoibarren jaio eta Zaratzen bizi den Lorentxo Zulaikaren ere «Auspoa»ren 83garren alea hirutatik bat betetzen dute.

Urrestillako Joxe Iñaxio Etxeberriak, berriz, «Auspoa»ren 105garren liburu osoa berak bakarrik betetzen du. «Mendi-gañetik» deritza. Zerbait baino gehiago eginak di-

tugu, beraz, omentzekoak ditugun bertsolari hauek. Jai on bat igaro dezagula denok.

MUTIOZABAL

AURRERA

TABERNA ETA JATETXEAK

Oporraldiak bukatu eta gero
Urriaren 31-an zabalduko ditu ateak
Hala adierazi nahi die bere lagunei

Urbietan, 12
Urrut.: 411528 - 412578

DONOSTIA

O y a l s . a .

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

MENDARO TXIRRIKAKA

I
Bederatzi puntuko sei o zortzi bertso jartzeko asmoa nik artu det atzo. Erraz egin ditekemen estrapozo. puntuak ez baitira billatzen eroso. Orain goxo-goxo, ta gustora oso, lanari eraso. Naiz ibilli gaxo Mendaro zana nai det piska bat jaso.

II
Orain berrogei urte, nik daukat goguan, Aieteko ballaran ikusi nuan. Bertso ederrik berak an kantatu zuan. Aldamenetik ia ezin giñan jua. Guziok morduan, ia bi orduan, Mendaron onduran igaro genduan. Jendea nunbait bertan pozik zeguan.

III
Geroztikan nik beti, egun eta gaez, bertso eder aiekin egin det amets. Gizon atsegiña ta paketsua berez. Irixten zan tokian beti irriparez, osatua fedez eta giza legez, arrokeririk ez. Orain zoritxarrez, orlako bat billatzen ez dago errez.

IV
Mendaro Txirristaka zenaren izenik, ez pentsua aztuta bizi naizenik. Orain etzaigu sortzen orlako gizonik. Inoiz etzan agortzen bere almazenik. Egin zuan lanik, jatorra ez danik, z esango duanik, bat bakarrik danik, Euskalerrian beintzat, ez det uste nik.

V
Batzuk alde batera, besteak bestera, emen bertsoak jartzen saiatzen gera. Bakoitzak artzen degu nai degun jokera. Mendarok sortzen zuan gai xebebrera, gutxi gora-bera, neronen uster. Ziento bat papera betea zan bera, naiz gutxi irabazi nere antzera.

VI
Bere bertsoarekin makiña bat koro entzuna naiz ni gerra baiño lenago. Gaur jendeak ez dauka len ainbeste gogo. Bertsoak kantatzeko, edanaz bi trago, ontan ziur nago ta esango det klaro, probatua dago, ona zan zearo, bertso berriak jartzen gure Mendaro.

VII
Beartsu jaio zan da era ortan azi. Eta oso gazerik lanean ezi. Euskeraz ta erderaz pixka bat ikasi. Gero bertso paperaz gure lurra josi. Milla gozo-gazi igaroaz bizi, gutxi irabazi, mixerian kasi. Itzerikan etzuan berak merezi.

VIII
Mendaro Txirristaka, gizon xelebria, ta bi izkuntzataro bertsolaria. Nork ez du ezagutzen aren umoria? Gaur ere bizi balitz danontzat obia. Jenioz noblia, biotzez audia, ta buruz argia, ondo merezi zuen omenaldia.

MATXAIN

UDAZKENA

Zerikusi haundiko aroa dugu udazkena nekazaritzan. Uza jasotzeko garaia dugu. Negurako janariz hornitzeko denbora. Mandioak eta gnabarak betetzeko sasoia. Babarrunak, artoak, sagarrak, gaztainak, urrak, intxaurrak, bibelarrak, ihaurkinak biltzeko aldia.

Udazkena ez da, ordea, uza eta laboreak biltzeko bakarrik. Zenbait hazi erabiltzeko ere bada. Hor dago «Azaroa», hazi ereiteko aroa. Besteak beste, garia erein behar zen urtean behar ogia jango bazen.

Asko aldatu dira nekazariak udazkenarentzat. Ez lehen hainbat uza biltzen eta ez lehen bezainbat hazi eriten dute. Baina nekazariak lehen hainako eskerrak ez badiote ematen ere, irakaskintzak ematen dio lehen halako hamar.

Hasia dugu ikastolaren ikastaro berria. Hasiak ditugu mila kultur ekintza. Hasia ereiteko garaia da irakaskintza eta heziera alorrean. Atzo ereina dugu gaur biltzen ari garena. Bihar jasoko dugu, berriz, gaur botatzen duguna. Etengabeko hazi-ereitea eta uza-biltzea de gizonaren bizitza.

Bizitza osoan ihardun behar du ikasten eta hezten. Geldiunerik gabe osatzen ari behar duen osagai bat besterik ez da gizona.

Baina haurrak eta gazteak bakarrik ez dute osabeharra. Ikasi eta hezi egin behar dute gurasoek ere. Gero eta arrotzago gerta dakizkieke beren seme-alabak, hauekin batera ikasten eta hezten saiatzen ez badira.

Zenbat eta seme-alaba ikasiagoak, helduagoak eta askatuagoak orduan eta buruhauste eta borroka latzagoa jartzen zaio lehenean garatzen den gurasoari.

Ikastaro berriaren haseran gaude. Merezki du haurrak ikastolara bidaltzea: Ahal den hezierarik onena opa behar diegu. Zure patrika zimurra are eta zimurrago bihurtuko du, agian. Baina merezi du patrikak usteak seme-alabengatik. Zure seme-alabak helduagoak eta euskaldunagoak egiteagatik, merezi du.

Zuk zeuk ere, ordea, helduago eta euskaldunago izan behar duzu. Euskara eta euskal kultura gehiago ikasi eta hartu behar duzu. Hezibideen berri gehiago jakin behar duzu. Gehiago irakurri behar duzu, elkarrizketa gehiago eduki beste gurasoekin eta zeure haurren irakasleekin. Taldeka eta gelaka bitzen saiatu behar duzue gurasoek.

Dena ez da utzi behar ikastolaren batzordekoen eta irakasleen bizkar eta gain. Ikastolako hezibideari jarraitu behar zaio gurasoen etxean. Haurrak ez du ikastolan eta etxean giro eta heziera desberdinik jaso behar.

Etzeko giroaren jarraipena izan behar du ikastolak. Ikastolako giroaren segida izan behar du etxeak. Ez da etnik sortu behar haurren hezibidean. Bestela haurren izaena zapuztuko dugu eta bihurri, nahasi eta korapilatsu egingo.

Z. Argiak ere lagundu nahi lieke gurasoei zertxobait. Irakashintzari eta bezierari eskaini nahi genieke orri bat gutxienez hilero. Arlo horretan ikasten eta lanean dihardutenen lanak irakurri ahal izango dituzu.

Ez dugu estabaida zital eta antzuetan denborarik galdu nahi. Argibideak eman nahi ditugu. Eziezaguz gutxietsi borondate onenaz eskaini nahi dizugun zerbitzua.

GIZONAZ GEHIXEAGO

GEHIENGOA GUREGANATU

Gizonaren izaera ezagutuz eta aitortuz gehien borondate gureganatzea, horra derrigorrezko gauza, garrantzi haundia duena. Hori egiñez, gutxi direnekiko errespetoz joka. Bi horietan datza ekintza demokratizazetik ekintza diktadurazalera doan tarte gaitza. Besterik ez da politika zuzenaren oinarria.

Horrekin ez du zerikusirik mende honetako hasera arte-edo sozialismoaren kontra ekarri ohi zen sasi arrazoia. Orduko liburu batetik aldatuko dut: «Lanegiten duenarentzat akuillua, bere lanaren fruitua libreki erabiltzea da. Bakar-jabetza zapuzten delako, hori egiterik ez dagoelarik, gizon gehienek nahiagoko dute alferkeria; hartara gizartea atzeraka joango da eta zakarkerian amilduko. Kolektibismoa behin ezarri geroz, herritarrek ez dute beren on propiorako lanegiten. Gizartearen mesederako baizik. Beharrekoa da bakar-jabetza bakea nagusi dadin gizonen artean». Eta abar.

Jarrera honek gutxieneko bi huts zituen bere baitan. Aurrenik, jabe go pribatua eta produzio-tresnen jabe go pribatua ez bereiztea. Bigarrenik, kapitalismoaren bakar-jabe go horrek ez duela hain zuzen bakea, bidezko pakea, behintzat, nagusierazi. Guduka mantendu da kapitalismoa. Malkoz eta odolez idatzita dago bere kondaira.

Esandakoarekin gauza bat argi eta garbi azaldu nahi dut: ez gara antizozialista (egunon izan ote daiteke antizozialista?). Eta, geroxeago ikusiko denez, agertu nahi dut, aldi berean, mundu hobe biltzeko ez dela ezinbesteko baldintza sozialista izatea. Ez dago monopoliorik. Hau adieraztean ez zait ahaztu azken urte hauetako gertakari nabarmen bat, behar ba-

da nabarmenena ideien eta ekintzen alorrean: egunetik egunera katoliko gehiagok sozialistatzat dardukata beren burua. Ezin esango dut, gezurra litzateke-ta, hori dela nere kasua, bai ordea ongi ulertzen dudala pauso hori ematen dutenen jokaera.

GIZONA BAITAN SINETSI

Gizonagan sinesten dut nik, gizona sinesten dut bestela esan, gizonari sinesten diot. Eta askatasunean sinesten dut, askatasuna sinesten dut, askatasunari sinesten diot. Izaki nahastua, korapilatsua da gizona. Bateko, jatorriak, kulturak, inguruneak, giroak behartu, itxuratu, kreatu egiten dute gizona. Gizona lotua gertatzen da, beharren morroi da, elementuen menpeko. Baiña, besteko, gizona gehiago da, badizu ahalmen propioa, badizkizu asmatena, adimena, izaera berezia, nortasuna. Honetara gizona kreatzaile da, bere buruaren jaun eta jabe, borondate libre, izate aske, erantzupidedun zerbait. Oro har, ez dago munduan indar itsurik gizona gizonaren etsai bihurtzeko gauza denik. Alferrik entzuten da oihu ezaguna: «Halabeharrra!». Beste hots batek, barruko arrak, erantzungo baitu: «Zigor!». Ez dago fatalismorik.

Beraz, bada, gizona holakoa da, mundua holakoa da, esaten denean kontu ere egin behar da bai gizona eta bai mundua aldakorrek dirrela eta aldatzekoak, edo berdin dena, hoinen aldaeraren alde zintzoki borrokatu behar dela.

Gizona kreatzaile den aldetik mundua krea dezake, berri egin, gazteago bihurtu, txukunago osa. Borroka honen borrokalari izatea gauza ederra da. Egiazko borrokalari izan beharra dago, joko garbiko borrokalari-zentzuan, abiadura bakesuan, gizelegezko ekitaldian. Holako arima sendo eta borrokalari zifinezko batekin hizketatzen naizenean, giltzurriak estutu egiten dizkit berak, ezker eskuin zultzen nau, bere irudimenak nerea sutan jarerazten du. Ideia gabeko gizonaren hotsasuna, aldiz, jipoitua izan ohi da bere giza-kondizioa galtzearekin, eta, are gehiago, bere izate beraren galtzearekin. Zorionekoa nor bere buruari erruz eskatzen diona.

Kennedy-ren hitzak gogoratzen zaizkit. «Asko eman zaionari asko behar zaio eskatu. Gerora, galdegintza diezagutenean gure erantzun-beharra kunplitu ote dugun, neurria hartuko digute galde hauei emango dizkiegun erantzunen arabera: Korajezko gizonak egiten ahal giñen? Osoasunezko gizonak egiten ahal giñen? Gizon eskainiak egiten izan ahal giñen? Ez ezazu galda zeure herriak zeure alde zer egin dezakeen. Galda ezazu zuk zer egin dezakezun zeure herriaren alde. Ez ezazu galda Amerikak zer egin duen zure alde, baizik eta zeurok zer egingo duen munduaren alde, baizik eta elkarren leian zer egin dezakegun giza-askatasunaren alde».

ELKARTASUNA

Elkartasun-morala behar dugu. Indibidualismo zikoitzaren gainean izpiritu komunitarioaren garaitza egiazko iraultza eta urrats izugarria litzateke giza-askatasunaren alde.

Ez dago hesirik gizonaren izaera ahalik eta ondoen hezteko, jakintza hornitzeko, ontasunez iaiozteko, bere egoismoaren sare beltzetik ateratzeko.

Ez dago mugarik bazkun berri bat bezala enpresa antolatzeke, gizartero erakunde eta egiturak hobetzeko, Estadia zuzenagotzeko, ekonomia gizonaren maillakoa eragiteko, denen arazo anaikorra politika bihurtzeko.

Horretan neurria zerarena da, maitasunarena. Maitasunaren neurria neurriak ez izatea da noski. Paradisu lurrean orduan? Zergatik ez? Ez dago inon ere legerik hori burutzen debekatuko digunik. Gehiago: Beharturik gaude gure planeta hau Paradisu bihurtzen egiñahalak egiteko, horixe baita ekonomia eta Estaduaren xedea, hemengo zoriona guztiontzat lortzea.

Buka aurretik, nere buruarekiko leialtasunak eta irakurleekiko erantzukizunak bi aipamen egitera behartzen naute.

Lehenengoa, Morris West-en «Deabruaren Abogaua»-tik hartua: «Nerone-k uste zuen Jainkoa perfektua zela eta gizona, eroriar gero, inperfektua zela, eta beti egongo zela desordena eta gaizkia eta bidegabea munduan. Ezinezkoa zen gauza horiek baztertuko zituzkeen sistema bat sortzea, bada sistema horren gidaria gizona zen, eta gizona bera inperfektua. Gizonari goitasuna ematen zion eta bere burua ondaztetik gordetzen zuen gauza bakarra Jainkoaren semea izatea zen eta giza-familiakiko anaitasuna».

Bigarren aipua, Graham Greene-ren «Boterea eta ospea»-tik: «Apaiz afusilatu-beharra pena gaitza senti zuen bakarrik, Jainkoagana esku hutsik ageri beharra. Ez baitzuen ezertxo egin. Une hartan zerlitzion oso erraza izango zela santua izatea. Bere buruaren gain nausitasun pixka bat eta kemen apur bat besterik ez zuen behar. Segundo batzuek esandako tokira berandu iristeagatik zoriontasuna galdu duena bezala senti zuen bere burua. Orain konprenitzen zuen, azkenean, gauza bakar batek balio duela: santua izatea».

I. BUJANDA

DISTIRAK

Gizonik gabeko zibilizazio bat

Karlos Santamaria

«El tema del hombre», «giza-gaia» alegia, ez da izan aldioro kulturazko gai bat. Gezurra badi-rudi ere, gizonak berak ez du beti leku bat izan jakintza sailean.

Batzuen ustez, Sokrates jakint-sua izan da gizonaren egiazko asmatzailea. Bera gizonaren problema erabiltzen hasi zen arte, gizona ez omen da esistitu, pentsaera-ren helburu gisa behintzat.

Izan ere, lehengo gizona Naturan guziz murgildurik bizi zen. Mendi, baso, ibai, iturri, landare eta animalien ikusgarri eder eta ikaragarriak harritunik eta zoraturik zeukan gizona.

Zoramenaren aroa zen. Mito eta izpirituak biteriko Kosmos baten kontenplazioak gizonaren oharpen eta arreta guziaz bereganatzen zuen. Bere burua azter eta ezagutzeko ahalik ez zuen gizonak.

Gero deszoramena etorri zen. Mendetan zehar gizadia hermotuz eta handituz zihoran arauz, Marx Weber jaunak «deszoramena» deitzen duena etorri zen. Gizona, gizona asmatzen hasi omen zen, bere buruaren izanari gero eta garrantzi handiagoa ezarriaz.

Mugimendu honen bukaera eta akabantza argi-mendearen humanismoa izan zen. Guretzat humanismoa, egiazko humanismoa, gizona-

rengan guziz zentratutik dagoen kultura bat da. Kultura hontan «gizona bat da gizonaganako izanik nagusia», Marx gaztearen esana erabiliaz. (Holako humanismoak atea izan behar duen ala ez, eztabaida asko harrotu duen beste problema bat da. Hemen ez dugu erabiliko, ordea).

Kant handiak Philosophia guziaz lau galderatan sar daitekeala zioen. «Nik, zer jakin dezaket? Zer egin behar dut? Zer espero izan dezaket? Gizona, zer da?». Baina segidan honoko hau gaineratzen zuen Kantek berak: «Hiru lehen galderak laugarrenean sarturik daude, ordea, zeren gizona zer den dakienak beste galderen erantzunak baditu».

Are gehiago. Bere Antropologia delakoaren sarreran hurrengo esaldi hau dakar: «Ezagu ditzakegun gauza guziz artean, guzizrik handiena eta garrantzitsuen gizona da».

Hau humanismoaren definizioa bera da.

Baina orain humanismoaren denborarenak egin omen du. Beste kultura bat agertu zorian omen dago. Gizona, berriz ere, bigarren maila batetara igoazten hasi dela dirudi.

Marxismoaren aldetik Althusser da «antihumanismo» delakoaren gi-

daririk nagusia. Berak dioenez gizona hil egin da, egiazko zientzia eraikitzeke gizonaren konzeptoa sobera dagoelako. Estruktural, k'aseak, produzio indarrak, masa mugimenduak, ekonomiazko aldakuntzak dira —Althusserrek esana— mundu prozesuaren egiazko faktoreak. Ez gizonak.

Kapitalismoaren aldetik ere giza-kia bigarren mailako faktore bat da. Irabazia da kapitalismoaren helburu bakarra eta gizonen egiazko beharrak eta nahiak mespretxatzen ditu. Alde honetatik teknika da nagusi, eta teknokrazia, gobernurik onena. Ekonomiaren eta Handitzearen lege sakratuek jendea gustatzen ez zaien zerbait eskatzen badute, burua makurtu egin behar du gizonak. (Atomo zentralerik gertatuko dena, ikusiko duzue).

Berriz ere gizonok liluraturik gaude Kosmosen aurrean. Baina Kosmos hau ez da Natura, baizik makinen mundu artifiziala. Zibernetikako zibilizazioan gizonak ez du bere buruari begiratzeko ez ustetarik eta ez astirik izanen.

Zoramen berri baten aurrean gaude. Artifizialkeriaren zoramena. Berriz ere gizadia gizonik gabeko zibilizazio batean sartuko omen da. Eta hala izango da, Jainkoak erremediatzen ez badu.

IX euskal liburu eta disko azoka

Aurreko urteetan bezala, Durangoaldeko Gerediaga Elkartek moldatu du aurten ere Euskal Liburu eta Disko Azoka. Ohi denez, azaroko lehen hiru egunetan eratuko da, Durangoko Uribarri Andre Mari elizaren arkupe-etan.

Azoka hiru egunotan egongo da zabalik, hamarretatik ordu biak arte goizetan, eta bostetatik bederatzia arte arratsaldeetan. Azokaren inguruan zenbait saio eratzeko da. Hona zehatz-mehatz:

● Urriaren 31an, gaueko bederatzietan, Nafarroa: lau urteorak delako filma aurkeztuko da jesuiten zineman. Azokaren hasera ofiziala azaroaren lehen izango da, goizeko hamarretan Udaletxean eskainiko den hitzaldi batez. Donostiako Lege Fakultateko katedratiko den Monreal jauna mintzatuko da hasera-hitzaldi horretan.

Ordu berean, azokan bertan, Yurretako "Mikel Deuna" Ezpatadantzari Taldea arituko da. Eta, ordu batean, bertsolari saioa. Aretio (Abadiño), Amuriza (Etxano), Imanol (Yurreta) eta Itxaurraga (Zeberio) bertsolari gazteek hartuko dute parte.

Arratsaldean, berriz, sei terdietan "Kresala" taldeko dantzari txikiak ekinaldia. Zazpi terdietan, alboka iharduna, Arratiako Leon Bilbaok eskainia. Eta amaitzeko, bederatzietan, "Xeberri"ren kanta saioa.

● Hilaren 2an, arratsaldeko seietan, Durangoko "Txoritxu Alai" txistulari taldearen saioa. Zazpi terdietan dultzaina agerpena, Azkoitiko Sodupe anaiek eskainia. Eta, zortzi terdietan, trikitixa, Undagoitia, Gorroño, Egiarte eta Arribalza dantzari nagusiek parte hartuko dutelarik.

● Igandean, berriz, eguerdian, Durangoko Bandaren Kontzertua, Olaeta maisuaren zuzendaritzapean. Arratsaldeko seietan bertsolari saioa, Aretio, Amuriza, Imanol eta Itxaurraga gazteekin. Zazpi terdietan, Durangoko Soinujole Taldeak zenbait euskal doinu eskainiko du Eusebio Bilbao jaunaren gidaritzapean, eta, amaitzeko, bederatzietan, Durangoko Zortzikotearen kanta saioa.

● Azokan bertan eratuko diren saioez gainera, hilaren 2an kazeta eta alfabetatze sariak jakinaraziko dira, eta, igande arratsaldean, bostetan, Gerediaga Elkarteko Zuzendaritzak biltzarre bat eratuko du editorial guztien arduradunekin, azokaren gora-beherak elkarrekin aztertutako ahal izateko.

datorren hileko albisteak

Durango Euskal Liburu eta Diskoaren Azokaz gainera, azaroaren lehen hiru egunetan kanta taldeentzat bereziki burututako VI Euskal Kanta Lehiaketa eratzeko da Tolosan.

Hogeita hamazazpi kantari taldek parte hartu nahi izan dute, azken batez hogeita bost baino ez badira izango ere, lehiaketa honetako araudiak horrela aipatzen duenez gero.

Horrez gainera, C.I.T. delakoak kanta taldeei buruzko Euskal Konposizio Lehiaketa moldatu du, aurten hirugarren aldikoz. Hogeiren bat eresik hartu du parte, saria 100.000,— ptakoa, izango delarik.

● Azaroaren 17an omenaldi berezi bat eskainiko zaie Donostian Euskal Herriko hamabost bertsolari zaharrenei.

Bertso saioa "Balda" pelotaleku berrian eratuko da, eta anaiarteko bazkaria, aldiz, Anoetakoan. Omenaldi eguna igandean izango den arren, bi pelotaleku hoitako zuzendariak bat etorri dira pelota jokoak bezperan egiteko, larunbatean alegia.

● KARMEL aldizkariak aurten sortarazi duen I Nohela Labor Saria azaroaren 23an jakinaraziko da Eibarren.

Badakigu jakin zenbait lan azaldu dela iadanik. Lehen saria 20.000,— ptakoa izango da, eta mahaikoak P. Uribarren, L. Arostegi eta K. Zubizarreta.

Egun berean, azaroaren 23an beraz, kanta jaialdi bat eratzeko da Eibarren, KARMEL aldizkari zuzendari-tzak eratua.

● Biharamunean, azaroaren 24ean, Olerki Eguna eratzeko da aurten ere Zornotzako Larrean, eta iaz erabaki bezala, honako honetan omenaldi merezi bat eskainiko zaio Aita Xanti Onaindiari.

Omenaldi egun beronetan, "Lauaxeta" zenaz Aita Onaindiak berak moldatu liburu berri bat aurkeztuko da.

● Azaroaren 23tik 30era arteko zortzi egunon barruan Liburu Azoka eratzeko da Bilbon, azken urteotan ohi denez.

Aurtengo honetan hiru saili nahi liokete antolatzaileek erabateko garrantzia eman, hau da, euskal liburu, teknika liburu eta umeentzat nahiz umei buruzko liburuak.

Azokaren inguruan zenbait hitzaldi eratzeko da, eta hoitako bat, hain zuzen, hilaren 30ean Koldo Mitxelena "Escritores Vascos" delakoaz emango duena.

arte giroa donostian

Azaroan ere, zenbait hitzaldi eratzeko da Donostian. Donosti-Aurrezki-Kutxaren adurapean, bost dira guztiz, programatu diren hitzaldiak. Bostok, bestalde, arte gaiak atxikiak, eta hainbat euskal pintatzaile, zehazki.

Azaroaren 8an, Edorta Kortadik ekingo dio lehenbizikoz, eta Txillida irudigileaz hitzegingo. Hilaren 14ean, berriz Alvarez Enparantza Elias Salaberriaz mintzatuko da, eta biharamunean, hilaren 15ean Julio Caro Baroja Rikardo Baroja zenaz.

Hilaren azken astean, amaitzeko, Lazaro Uriartek Zuloaga agertaraziko du 28an, eta 29an Llano Gorostizak Tellaetxe eta Martiarena bikotea azalduko.

● Donosti-Aurrezki-Kutxako kultur eraketa hauetako zuzendari den Juan Mari Mendizabali esker dakigunez, hitzaldi hauek jarraipenik izango dute laster asko, eta, hain zuzen, abenduan edo beste hitzaldi sail bat eratzeko omen, Oteizaz. Bidasoaldeko eskolaz, Bergarako pintatzaile gazteek etab. etab.

● Eta arte giroan, eta Donostian hain zuzen ere, ezin aipatzeka utz, noski. Galeria-Estudio delakoan Julio Beobide zenaren omenetan muntatua den erakusketa.

Bazterretxea, Mendiburu, Murua, Txillida, Ugarte eta Azkarate irudigileek nork bere zenbait lan eskaintzen dute. Honako erakusketa honek urriaren 30era arte iraungo du zabalik.

bergarako urrats berriak

Esan bezala, abenduaren 6tik 22ra arteko bi aste luzeren barruan, Bergarako I Euskal Kultur Hamabostaldia eratzeko da.

Aspaldidanik Bergaran pil-pil dagoen asmoa dugu euskal hamabostaldi hau. Han hemenka hainbat programa moldatu izan da, zenbait jarraipenik izan ez badu ere.

Gogora dezagun, esate baterako, 1972. maiatzean "Juventudes Parroquiales" delakoak eratu zuen I Euskal Liburu eta Diskoaren Azoka, eta haren inguruan moldatu ziren jendaurreko elkarriketak, euskal idazleen biltzarreak eta beste. Urte haretan sortarazi zen Saiakera Saria ere, Joxe Azurmendiren Hizkuntza Etnia eta Marxismoa delakoak irabazi zuena.

Bergaran eratuak izan dira, azken urteotan, Kultura Saioak izeneko hitzaldi andanak ere. Joxemiel Barandiaranetik Xabier Kintana arte, zaharrenek gazteenera, denetarikoki gaiak hainbat ikaintsuren ahotan entzun ahal izan dituen, "Patronato Irigoyen" eratzaille izan delarik. Bestelako kanta, antzerki eta bertsolari saiorik ere ez da falta izan, Bergarako mugimenduaren adierazgarri.

Baina ekintza solte hauetan gorago io nahi bat nabarmen zen, eta gorago jotzekotan, ezin besteko indarrak bateratu beharra. Honelatsu hain zuzen, bildu berriak dira Bergarako talde guztiak "Alkartu Nai" delakoaren geletan, eta benetan gauza onik nahi lukeke burutu, dagoeneko Udaletxearen laguntza ere lortu dutelarik. Batasun bat ezin da gutxion artean, eta Bergarako Urrats Berriak izena onartu dute talde bateragile bezala.

Ekintza mailan, Tolosa. Azpeiti eta beste hainbat herriak esperimentuak kontutan hartu dituzte, eta horra, ondorio bezala, abenduan eratu nahi duten I Euskal Kultur Hamabostaldia.

Ez dugu oraindik, programaren berri zehatzik, baina, hala ere, badakigu jakin, behintzat, hamazazpi egunen barruan Euskal Liburu eta Disko Azoka bat eratzeko dela hainbat editorialen agerria eta guzti.

Tarteka marteka, hainbat berri ematen saiatuko gara.

zestoa ere

Zestoa ere badatorrigu, bai berri interesgarriak, datorren abendurako,

behinik behin.

Irakurleak gogoan du Uztapideri bere sorterriak joan

zeneko irailean egin nahi izan zion omenaldia. Omenaldi jaiaz gainera, Zestoako Seme Ohoretsu nahi zuten Uztapide izendatu, baita kale bat eskaini ere. Hala ere, oraindik, hauzia Madrilen bere horretan dago.

Hauk honeia, zestoarrek zenbait saio programaturik zuten, eta izendatze ofizial horren arazoak luzerako dirudienek, zerbaiti ekitea erabaki berri dute.

Hain zuzen, abenduaren 21ean, San Tomas egunez, Zestoako talde batek bertsolariaren kondairari buruzko teatro gisako bertso saio bakan bat aurkeztuko du. Hogeita bi gazte lanean ari dira iadanik, Xabier Unanue "Iruita"ren gidaritzapean.

Nauko aurkezpenean erabat bertsoz izango da, baita izenburua bera ere. Saioa hiru zatitan banatuko da. Lehendabizikoa sagardotegi batetan gertatuko da, hainbat bertsoz entzuleengan nolabaiteko giro bat sortaraziz.

Bigarren ekinaldia bertsolariaren kondairari atxikia izango da, Etxahun Zaharretik hasi, eta mende mende bertsolariak ospetsuenak agertaraziz. Zestoan bertsoan "ikusit" ahal izango ditugu, beraz, sasoi batetako Pernando Amezketa, Izuelako Artzaya, Xenpelar, Pello Errota, Txirrita, P.M. Otaño, Bilintx, etab. etab.

Hirugarren zatia, azkenik, gaurko bertsolari buruzkoa izango da, Uztapideren bizitza ardatz bezala hartuz. Uztapide eta berorrek kanatu izan duten bertsolariak ere, zestoar gazteen ahotan entzun ahal izango ditugu, antologia erako bertso sorta ezin entzungarriago honetan.

Hirugarren zatia, azkenik, gaurko bertsolari buruzkoa izango da, Uztapideren bizitza ardatz bezala hartuz. Uztapide eta berorrek kanatu izan duten bertsolariak ere, zestoar gazteen ahotan entzun ahal izango ditugu, antologia erako bertso sorta ezin entzungarriago honetan.

Aurkezpen honek lortuak ditu dagoeneko beharrezko baimen guztiak, eta bestelako eragozpenik sortzen ez bada behintzat, abenduaren 21ean egundainoko saio polita bertsoz guztiz. Hain polita eze, lehen aldikoz estrainatu aurretik ere, edozein bat "kontratu" jasotzen hasiak bait dira zestoarrok. Zorionak!

● Ez dira, horregat, Zestoako ipuinok hemen amaitzen. Xabier Unanuek gogotik ekin dio lanari, eta, azaroan hasi eta maiatzera arte, Udaletxeak hilerio hitzaldi bat antola dezala lortu ahal izan du.

Programa erabat burutzeka dago oraindik, baina badakigu arte, kondaira, literatura, hizkuntza, psikologia, geografia eta bestelako gairen bat edo beste aztertzeke dela.

Hizlariak, berriz, Ama Arrazola artez, Lizundia geografiaz, Laspiur ikastolaz, eta hainbat euskaltzain, literatura eta hizkuntzari dagozkion aldetik, behinik behin.

erabakia erabaki

Garai onez aurreratu bezala, bildu berriak dira Trikitilari Batzordea osatzen duten Sakabi, Egurrola, Martin eta Zialtza soinu-joleak, eta erabaki ere erabaki dute datorren urtean —IV Trikitilari Egunez— omendua izango den trikitilari, Urrestillako Mendizabal soinu-jolea, alegia.

Mendizabalek, beraz, bere saiotan lagun erabili izan ohi duena aukera ahal dezake trikiti bikotea osatzeko, eta omenaldia, berriz, Zarautzen eratuko ote den edo, baldin zarautzarrak horretara prestatzen badira, behintzat.

● Jakinarazi da IV Euskal Ikerketa Basauri Saria Aurtengo hau linguistika arloari atxikia zen.

100.000,— ptako, lehen saria Complemento al diccionario vasco-español-francés de Resurrección María de Azkue delako azterketari eman zaio, Manuel de la Sota eta Lino Akesolo jaunek elkar-lanean taxutua.

Horrez gainera, aipamen berezi, bat eman zaio Imanol Agirrerren Euskera euskaldunen hizkuntza da —Vinculos genéticos de la Lengua Vasca izenekoari.

Bataz beste hamar iker-lan presentatu dira aurtengo sarietara honetan, eta mahaikoak, berriz, Gabriel Mantrola, Jaime Kerexeta eta Jesus Oleaga jaunak.

● Erabakia, baita, Euskaltzaindiak eratu zen "Toribio Altzaga" 1974 Antzerki Saria.

Bizkaiko Aurrezki Kutxak jarritako 50.000,— ptako lehen saria Luis Haranburu-Altunak irabazi du, Gernika deritzan antzerki obra batez.

Epai-mahaikoak, Euskaltzaindiak berak izendatuak, Iñaki Beobide, Gabriel Aresti eta Piarres Larzabal.

amaitzeko lau

Urolaldeko II Saiakerak aurrera doazkigu. Gai nagusia —Antropologia— erabakia dagoeneko, eta programa zehazten ari.

Azpeitiko Etxegaray taldeak Donostiako Aranzadi Zientzi Elkarteari harremanetan dihardu, eta Benatxio Otaegi tarteko nonbait.

Urolaldeko II Saiakerak abenduan eratzeko dira, Gabon aurretik eratu ere, eta heste zenbait hizlariaren artean gure Joxemiel Barandiaran "aitajunak" hartuko du parte.

● Eta, Azpeitia aipatu dugunez, horra non IRAURGI deritzan kultur elkarte berri bat sortu den Azpeitian bertan.

IRAURGI, Urolaldeko zenbait lurraldetako izen zaharra dugu, eta elkarte berri hau Azpeitiko hainbat ekintza babestera dator, legearen aurrean beharrezko baldintzak betetzera, alegia.

Aurrerantzean Azpeitian eratuko diren kultur saioak IRAURGI delakoaren ardurapean burutuko dira, beraz.

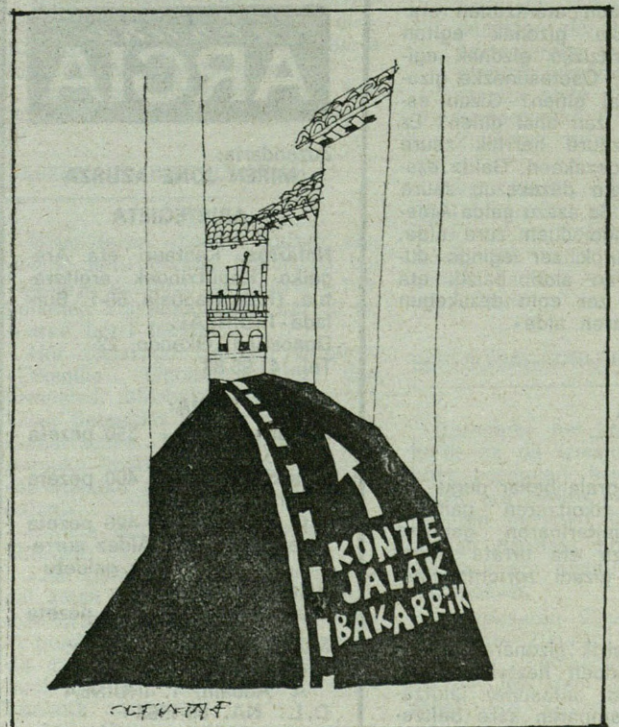
● S.C.R. Arrate elkartearen ardurapean, Euskal Herriko Kondairari buruzko hitzaldi sail bat eratzeko da Eibarren, datorren abenduan.

Gai interesgarria, noski, gure historia. Are gehiago gauden egoera honetan. Martin Ugaldek bere azken liburuan azaltzen duenez ("Síntesis de la Historia del País Vasco"), ez dugu nor garen jakingo, eta nor izan behar dugun ere, baldin nor izan garen jakiten ez badugu.

● Eta amaitzeko, horra non jakin berri dugun Gilles Epperre Zuberoako euskaltzain osoa zena hil dela. Oraintsu hil da Gregorie Epperre euskaltzain laguntzailea, haren anaia zena, eta orain, berriz, Gilles, euskaltzain osoa.

Euskal Herriak, Zuberoak eta Euskaltzaindiak, bi seme argi galdu dituzte.

AMATISO

Frantzian, komunistak KISSINGERREN DISTIRAK GOIBELTZEN urduri eta aserre

Frantzian, komunistek eta sozialistek aserre aldia dute. Batez ere komunistek erneaturik dabilta. 11 honen 12an eta 13an Frantzian sozialismo biltzarrek izan ziren. Biltzar horien esanahia Larresorok azaldu zuen bere artikulo gihartsu batetan, eta nik neuk ere beste batez biltzar horien garrantziak eta teoriak mintzatu nahi nuke. Ba, horratx, biltzar horien inguruan sortu da komunistak et sozialisten artean eztabaida.

Biltzar horiek, beren akats eta guzi, Mitterranden alderdiaren indarra eta azkartasuna azaldu dute. Geroz eta sendoago, geroz eta indartsuago Mitterranden alderdia aurrera egiten ari da. 6 diputatu aukeratzeko oraintsu izan diren auteskundetan nabarmen azaldu da da ezkerrek denbora guti barru agintaritzat lortuko duela.

Baina zer ezker da hori? Hau esatean batipat komunistak, radikal-sozialistak eta Mitterranden alderdia ditut gogoan. Iru hauetarik, ordea, gutiena aurrera egin duena Komunistak alderdia izan da. Eta, horra, komunistak kezkatu eta gogor non azaltzen diren. Bi edo iru urteren buruan, izan ere, sozialistek aldaketa andia egin dute eta gaurregun auteskundetan eta ezkerreko alderdien artean autarkirik gehiena jasotzen dituztenak berak dira. Aurrerapen hori ez al da ordea, Komunisten bizkar eginga izan?

Galdera hori ezetz erantzutea zaila da. Komunistek agintaritzat lortzeko, bakarrik zer eginik ez zutela, garbi ikusten zuten eta dute. Orduan, ezin bestean sozialistekin elkartu edo horrelako zerbait egitera behartuak arkitzen ziren, eta egin ere egin zuten. Baina komunistek ez zuten duela iru ala pare bat urte sozialisten beldurrik. Sozialistek alderdi bezala ez zuten indarrik eta gain behera zijoazten. Beraz, komunistek zuten indarra eta estrategia mailan berak ziren pau-

soak eta urratsak ematen zituztenak. Dinamika, komunistak sortua zen. Egoera horretan Mitterrand lehendakari izatera iritxi baldin bazeu ere komunistentzat ez zen problema andia, ain zuzen Mitterrandek bere sostengu bezala ezer guti zeukalako. Komunistak beraz lasai arkitzen ziren eta proposamen aurrerakoi eta liberalak ere lasai egiten zituzten. Frantziako lehendakaria aukeratzeko garaian eta Mitterrandek irabazi zezakeela ikusi zanean Marchais, komunisten buruzagiak honako hau adierazi zuen: «Mitterrand lehendakari izatera iritxi bada guk ez ditugu guretzat ministeriorik inportanteenak eskatzen. Aski zaigu beste indarren neurrian guk ere ministroak izatea».

Gaurregun, ez dago horrelakorik. Mitterrand indartsu azaltzen da. Komunistak bezain indartsu dira sozialistak. Sozialistak ez dira aurrerantzean komunisten morroi izango, zenbait antikomunista borrokatu usten zuten bezala. Aurrerantzean alderantziz gertatuko dela pentsa daiteke. Eta ain zuzen, horixe da komunistek onartu ezin duten gauza.

Frantziako gaullistek eta komunistek gauza berdintsua gertatzen zaie. Lehen eskuan jaun eta jabe gaullistak ziren, ezkerrean komunistak ziren bezala. Gaurregun berri, Giscard dela medio gaullistek atzera egin dute eta urduri azaltzen dira, komunistak bezala. Gaur azalduen ari dira.

Aldaketa honek ez du esan nahi, ordea, sozialistak bakarrik agintaritzat lortzeko gauza direnik. Sozialistek ezker politika bat egiteko komunisten beharra dute. Bi alderdiak elkarrekin lan egin beharrean arkitzen dira. Baina, bat ala beste indartsu eta nagusi izatean badago koxka ederra, ordea.

J. ELUSTONDO

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Iremitzikiña: 41 20 65

DONOSTIA

ERRUSIAKO ETA ESPAINIAKO ALDERDI KOMUNISTAK BERRIRO ERE ARREMANETAN

Espaniako alderdi komunistak eta Errusiakoak, beren aserrea alderdi batera utzi eta berriro ere konponketa batera eldu omen dira. Pravda izparrengian, Urriaren 11n, maselan bi alderdiek izenpetutako ageri bat azaldu da ain zuzen.

Ageri horretan, bi alderdiek elkarri amor ematen die baina, nere ustez, burua gehiena makurtzen duena Errusiako alderdia da. Errusiako buruzagiek ez zituzten begi onez ikusten ez Dolorez Ibarruri, ez Carrillo eta gutiago berriz Manuel Azkarate. Azpi lanean dihardute Brejnev eta here lagunak beste buruzagi berriak ezarrazten Espainiako alderdi komunistari. Etsi dute nunbait, gauzañk ondo lotuta zituzten eta tinko iraun dute.

Egoera honi ezin ziotela jarraitu, gauza nabarmena zen eta espainol komunistak eta errusiar komunis-

tak elkarren beharra zutela ere bai nahiz eta espainolak premi andia goan arkitu izan.

Ageri horretan ideia hau azaltzen dira: batetik, Errusiako komunistek gaurko Espainiako sistema politikoa gaitzesten dute. Carrillo eta bere lagunak beldur omen ziren, izan ere, Errusia eta Espainian arteko komertzio arremanak zabalitzen ari direlarik, gaitzespena ez ote zuten lortuko. Bigarrenik, beste alderdien barne arazoetan muturra zer sarturik ez dagoela ere aitortzen dute errusiarrek. Honek zer esan nahi duen aski garbi dagoen gauza da. Errusiarrek, aitortzen dute egin duten okerra.

Iruigarrenik, estrategiako arazoetan alderdi komunistak bakoitzak erabaki behar du bere bidea. egoera eta erri bakoitzari dagokion bidea aukeratuz. Bide hori alderdi

KISSINGER AROA

Azken bost urteotan, politikaren barruti zabalean maizenik aipatu eta gutxienik kritikatu den politikaria, ziur aski Henry Kissinger izan da. Kissinger, mito bihurtu da eta, mitoak zilipurdikatu arte, inor ez da ausartzen txintik egiten.

Denboraldi laburraren buruan goititzen anitz erantsi diote: «Kissinger Aztia», «Egungo Rasputin», «Richelieu Berria» etab. Goitzenok, Kissingerri, ironiaz bada ere, politikari zauli baten maila aitortzen diote. Eta benetan esateko, politikari habil eta dinamiko baten neurrik, Kissingerri ez legoke ukatzerik. Kissinger, politikari karismatikoa eta igarle dohatsu bat bailitzan tankera agertzen da. Nazio arteko istilu orok, ez bide dute aterabiderik Kissingerrekin kontatu ezean. Beronek daduka, haserretik traketsenak eta gerlarik ankerrenak konpontzeko diplomazia dohatsua, ate-sarriarrik herdoiltzuenak irekitzeko giltza. Kissinger, horretara, problemarik korapilotsuenak askatzeko urrezko giltza sakelean duelarik, USAREN interes menperatzaileak defenditzen dituen politikaria ez baino; bere seme galduek onbideratu nahi dituen Aitabitxi abstrakto daga.

Kissingerren diplomaziak, ordea abstraktotik ezer gutxi daduka, ez bait dugu ahanzi behar, Kissinger, USAk mundua kontrolatzeko eraikiriko estratejiaren zerbizari leial bat dela. Kissinger-Aroak, ezaugarri berezi bat darama: Paktogintza. Jokabide hau USAN, ez da guztiz berria. Eisenhower sekretario izandua zen Foster Dulles-ek ere antzeko zerbait burutu nahi izan zuen. Erresuma guztiak lotu beharrez, itunpenezko «sare gogor» bat taxutu zuen. Dullesek, bere ekintza guztiak, antikomunismoaz eta «Mundu Librearen» izezez zuzitzen zituen. Baina denboraz, burdinezko sare imperialista hura, zartatu egin zen. USAk ezarritako gobernamolde agintekoi haiek ez baizituzten herriek, beginez ikusten.

Kissinger eta Foster Dullesek, elkar lotzen dituen puntu bat badute: biok, Nixonen zerbiztuan ihardun dute. Nixon, ez dugu ahanzi behar, Eisenhowerren lehendakari ordeko izandua zen, eta bere gorakada politikaren arrakasta nagusia, antikomunismoan oinarritu zuen. Ordea, Errepublikano Alderdiak, garbi ikusi zuen «Gerla Hotz» aroko antikomunismo itsu hurek, aterabirik ez zedukala. Hau, berezki, Barry Goldwater ultraeskuia, Johnsonek garaitu zuen frogatu ahal izan zuen. 1968ko hauteskundeetara, Nixon «liberal soineko» jantzirik aurkeztu zuen. Errepublikano Alderdiaren aldaketa hari, funtsezko deritzat, zeren berau baita Henry Kissingerren estratejiaren gakoa.

SEDAZKO SAREA

Foster Dullesen sarea burdinezkoa bazen, Kissingerren sare imperialista sedazkoa izaki. Hots, anitz leunagoa eta refinatuagoa. Kissingerren garaioan, Txina ONU sartu da eta USAk errusoei, txinoekin eta baita Kubarekin ere inoiz ukan ez dituen harremanak ditu. Kissingerrek, ez du geografiako antikomunismo itsurik URSS eta Txinaren aurka. Hauekin ofialki «adiskide» konpontzen da. Lerro hau argitaratzerako berriro Errusiara joanik egongo da. Sedazko diplomazia berri honen funtsezko ezaugarri berezia hau da: Errusia eta Txina bere horretan utzirik, eta berauek sobera haserretzeke, USAREN eragintasuna hedaturiko eremu osoan, yankitarren nagusikeria zurkaizteko paktogintza zehatz bat burutu. Jo-

kabide zuhur hau naziogaindiko mahai inguru eta solasetan, OTAN baitan bereziki, usu nabaritzen da. Baina agian, gaurregun, diplomazia berriztatu hau, bere osotasunik biribilenean Ekialde Hurbilean oretzen da. Kissinger, berriki ere Arabeen lurraldeetan ibili zaigu, garbi dago USAREN erakarpenik nagusia, egun Ekialde Hurbila dela. Petrolioaren arazo nagusia gain, Arabeen lurraldean gobernu ezkertiarrek eta erakunde iraultzaileak daude eta bestetik sobietarrek sarrera handia dadukate lurralde honetan. USAK, Tel Aviv pixka bat haserretuko bada ere, arabeei zenbait «mesede» egin nahi die. Adibidez, beginez ikusi du OLP palestindarra ONUko Batzarrera eramatea. USAK, Ekialde Hurbilari galtzeko arriskua edo bestela esan, nahi duen erosotasunez menperatzeko zailtasunak sumatzen dizkio eta jakina, interes gehiegi daduka bertan behera uzteko.

Kissingerren ekintzak «bakezko seilua» daramate, honetarako iazko Bake Nobel Sariak mesede handia egin zion. Gaurregun, ez da komeni Washingtonen nagusikeria bistaratzetik. Nazioen berdintasunez eta harreman bateragilean izenez egiten dira itunak. Honela, Estatu Batuen nagusitasuna, azaleko bortizkeriarik gabe bere ahalmen soilez lorhtuko da. Kissingerrek, Estatu Batuei, bihotz gazteberritu bat ezarri nahi die, trasplante hau, komeni zaio egitea; zeren USA, imperio zahararen imajina, aski zaharkiturik bait dago.

NOIZ ARTE IRAUNGO DU?

Nixon erori ondotik, ez ahal da harrigarria Kissinger sekretaritzan egotea? Kissinger ez ahal da ba, Nixonen sehaska politikoa mutikotua izan? Iazko «Bake Nobel Saria» Kissinger eta Le Duk Thorren artean banatu zuten; baina honek, Vietnamian egitazko Bakea ez baino «zikiro saltsa» bat egin zelako, Sariari uko egin zion. Alderantziz, Kissingerrek Sariari eskua luzatzeko ausardia ukan zuen eta gainera era honetan mintzo: «Sari hau Nixonen merezimenduetatik eman didate»!!

Ipar Ameriketako gertakariak maiz askitan ez dira batere ulergarriak, haatik asmakizunetan barna ere ibili behar izaten da. Gauza harrigarria da, bi gizon hauek, bost urte eta erdian hain elkarturik ibili ondotik, bata hankapeko karkaxa baino higuin-garriago gelditzea eta bestea berri, zeruko izarrak baino garbiago! Kissinger, bakegizon ohoretsu gisa agertu izan da. CIAren buruzagi Colby-k aitortu duenez, CIAk hamaika miloi dolarre xahutu zituen Txilen, Allende sozialista demokrataren gobernu birrirtzen. Garai hartan, Kissinger Nazio-Seguritateko kontseilari eta lehendakari zen. Beraz beronek baimendu zuen Allenderen suntsiketa basatia!! Eta aste honetan bertan Kissingerrek beste aitortu mingarri bat egin digu: «berrogeita zortzi urtetako salazarismoak ez du deus zerbitu, zeren ondotik Komunist Alderdia denak baino indartsuago agertu bait da». Kissingerrek ez bide dio opa Portugalgo herriari ezkertiarren alderdi bat ere.

Arazo guzti hauek eta Txipreko krisiak, bereziki, Kissingerren distirak goibeldu dituzte. Haren diplomaziak, egun, bost urte eta erdi iragan ondotik, ez du lehengo erakarpenik, gainbehera lasterrean doa. Maurice Duverger irakasle trebeak ongi dioten bezala, USAREN politika bikoitza baita. Barnean liberala, imperialista eta lardetakoia erbestean.

ANATSAN

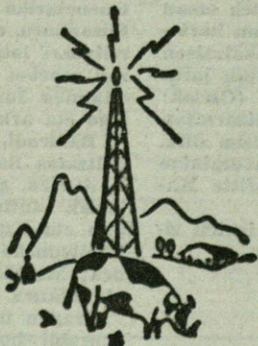

Donosti-Currerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI
SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Bela Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta aber
Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

Baserriaren alde

ESTABLECIMIENTOS

ayestaran

DONOSTIA

FERRETERIA

BURNI - SALGAIK

Urbietta, 25

ELECTRODOMESTICOS

ETXERAKO ELEKTRO-
TRESNAK

Urbietta, 27 - Isabel II, 2

RAILITE

LEGEZKO
ZABALTXAILLEA
Aldacone, 4

Urrutizkiñak:

426527 ta 426576

EUSKALTZALEEN BILTZARRA SARAN

1. NOIZ, NON ETA ZERTARAKO SORTU ZEN?

Joan zen gizaldiaren bukaeran, euskal zaletasuna oso zabaldua zegoen Euskal-errian nola sozial ala hizkuntza mailan. Lan anitz egiten zen alegia.

Gizaldi honen haseran jendeak gauza berri asko sortu zuen. Euskaltzaleen Biltzarra ere, 1902garren urtean. Gorabehera askoren ondoren Hondarrabiako herrian egin zuten lehen Euskaltzaleen Biltzarra euskal idazle batzuek. Ipar Euskal-errikoak eta Hego Euskal-errikoak han ziren elkarturik gauza bera egin nahirik. Beraz, hango eta hemengo euskaldunen arteko harremana gaurko gauza bakarra ez da izan, batzuek ala uste izan badute ere. Lehendakari berria bezala Adema jauna hartu zuten eta lehendakari ordezko Arana eta Campión jaunak. Biltzarreko laguntzaileetarik Azkue eta Mujika izan ziren. Eta 115 bazkidez osatua zegoen. Euskaltzaleen Biltzar hau zertarako sortu zen? Euskera aspalditik nekez dabil. Neke hori kentzeko Euskaltzaleen Biltzarra eratzen da, hots, euskera errexago gorde eta zabal dadin. Hortarako, bilerak, hitzaldiak, argitaraldiak eta ahal bazen euskerazko katedrak antolatzea erabaki zen. Nork parte har zezakeen? Euskal Herriko euskaldun guztiak, kontinente zaharreko eta berrikoek eta euskal zaletasuna zuten guztiak.

2. SORTUZ GERO NOLA BILAKATU DA EUSKALTZALEEN BILTZARRA?

Astuna litzateke, nahiz kuztiz garrantzizkoa izan, urtetik urtera Euskaltzaleen Biltzarren berri ematea. Gure asmoa, entzuleei iragandako gure herriaren bizi sakonaren berri ematea da, gero bakoitzak bere euskal zaletasuna bizkor eta tinkatuz dezan.

"Gure Herria" aldizkaria jo dugu Euskaltzaleen Biltzarren zenbait berri ikasteko. Lehen urteetan Euskaltzaleen Biltzarrek, bere egitekoak indar haundiz bete zituen. 1927garren urtean J. Etchepare jauna ondoko molde honetan mintzatzen da: "Lau ehun eta hogoi ta hamar lagun badauzka, egungo egunean, Euskaltzaleen Biltzarrek" eta "Hastapenetik hunat, dio J. Etcheparek, hedatuz joan izan da, beraz, Euskaltzaleen Biltzarra mendiez hundan". Beraz, Euskal Herriko jende anitz Euskaltzaleen Biltzarren alboan bildu izan da 25 urtetan zehar. "Urthe guziez, esaten digu Etchepare jaunak, egitean ohi" zela "buruilear-kin bilkura handi bat han edo hemen, aldizkatuz ahal berenbategi Zibero, Benabarre eta Lapurdi"n (Orria: 344). Biltzarren helburuak luzatuz joango dira. 1929garren urtean Ustariztarrek eta Elissalde apaizak, Euskaltzaleen Biltzarren xedeetako bat zer den bizkorki gogoratuko die batzarre horretako jendeari: Eskuara eritzerat, gizkitzerat eta tchertzerat" dijoa eta "Hil ez dadien norbaitek zerbait egin behar duela" (Orria: 465. "Gure Herria"). Helburuko hau oso gogoan zizuten batzar bakoitzean, "Gure Herria" aldizkarian agertzen denez.

Euskaltzaleen Biltzarra urtero eta herri batean edo bestean, hiru ipar euskal probintzien zehar egiten zela esan dugu lehenago. Orain zertxobait esan dezagun nola ospatzen zen egun hori. Goizean, herrimeza izaten zen lehenengo; gero herriko ikasleak arduratzen ziren biltzarreko bazkideak, "hamairu urtetik behera"ko haurrentzako sariketa zenbait antolatzen bai zuten. Garbi dago, haurrengan euskeraren etorkizuna (eta Euskal Herri guztia ere) ikusten zutela gari hartakoek. Guk gaur egunean bezala. Batzuetan bazkaldu aurretikan, baldin euskal idazleentatik inor bazen hil berri, euskaldunen gogoan bere izenak iraun zezan, harri berri bat zintzilikatzen zuten hildakoaren jaioterrian eta jaiotetxean. Adibidez, 1929garren urtean Amizura etorri izan zen Euskaltzaleen Biltzarra. Herrimezaren ondorik Bitirine herriko itzulia, Arnaud Abadiaren jaioterria ain xuxen, marmolezko oroi-arri bat ezarri zuten Abbadi zenaren jaiotetxean. Urte horretan, herrikomeza, apaiz ezagun batek eman zuen: Oxobi jaunak. Eta J. S-P. izenekoa, egun hartako hitzaldian, honela mintzatu zen: "Euskaltzaleen Biltzarrek oroz gainetik gure eskuara eta gure lurra ditute maite; Abbadi ere dena hartakoa zen" (Orriak: 464 eta 467). Eta, egia esan, Euskaltzaleen Biltzarren itzalean euskal idazle handi eta asko aurkitzen dira. Horietarik asko apaizak dira. Oxobiren izena oraintxe aipatua dugu eta beste askoren artean Lafitte Kallonjearena gogoratuko dugu.

Arratsaldean, pilotariak eta bertsolariak izaten ziren. Honela, biltzarra bukatua gelditzen zen.

3. EUSKALTZALEEN BILTZARRA AZKEN URTEOTAN.

Joan zen urtean, Saran egin zen Euskaltzaleen Biltzarra. Azken aldian gauza batzuk aldatu egin dira. Bazkideen artean, Hego Euskal Herriko bat bakarrik ere ez da gelditzen. Haurrentzako sariketarik ez da

gehiago antolatzen. Ikas elkarteak, bere gain hartu zuen eskoletako saila. Eta urtetik urtera gauza guttiago egiten da. Lehengo urtean, Saran, gazteak kexu ziren, esanaz, elkarteak bazkari famatu hori ez zela egin behar, eta gauza berriak ugaritu behar zirela. Neski, garaia aldatu dira denentzako eta behar berri batzuk sortu zaizkigu. Aurtan, lehen aldiz, euskeraz eta euskal gaietaz hitzaldiak eman dira Donapaleun, Angelun, eta abar. Nahi hainbat lan egiterik ez dala izan, esaten digu Euskaltzaleen Biltzarreko batek, sozial gertakizun batzuegatik. Iragan urtean, haurrentzat kantu zahar eta berriei buruzko sariketa bat aurtera eraman zen. Aurtan berriaz.

5. AURTENGO EUSKALTZALEEN BILTZARRA SARA HERRIAN.

Ia ia, Larrun mendipean dago Sara herria kokatuta. Lapurdiko da. "Muino, mendixka, erreka eta erreka-ostoz ongi hornitua" dagoela dio Aita Luis Villanatek bere idazlan batetan. Herriko plazainguruan etxe ugari ikusten da. Herria zelai eta bizkar gaintxo batzuetan eraikia dago. Aldamenean, zelai eder eta berdetan, baserriak nunnahi ageri dira. "1718garren urtean 1490 bizilagun zituen Sarak" dio Aita Luis Villanatek. Gaur, berriaz, 1800 edo. Nekazari lana da ogibide nagusia, nola Saran ala ia Ipar Euskal Herri guztian.

Gu euskaldunentzako, Sara herria, esan nahi haundikoa da. Kondaira jotzen badugu, bertan, euskal izar distirant anitz ikusten dugu. Sarako erretore izan zen Axular apaiza euskal literatura alorrean, maisu ospetsuenetarikoa bat dugu. Etxeberri medikua, prosista; Elizanburu, olerkaria; Ithurri, gramatikalaria, Sara herrikoari lotuak daude. Azkenaldian, beste euskal gizon ospetsu batek Sarakin zerrikusi haundia izan du. Ataungo Joxemiel Barandiaran apaizak, euskal etnolago eta arkeologo ezagunak alegia.

Badiurdi, azkeneko bi urte hauetan Euskaltzaleen Biltzarra Sarara abiatu dela odol berritzera.

Aurtan, goizean, herrimeza eman zen. Gero bertsolariak kantutan jardun ziren: Mattin, Salvador, Txanpuno eta Ezpanda. Arratsaldean abeslariak: Donibane Lohitzuneko Alegria taldea, Biarritzko Oldarra taldea; Martikorenak kantu zaharrak, eta Maite Idirin eta Manex Pagolak kantu berriak eman zituzten.

Iragan urtean baino jende guttiago zen, nahiz eta eguraldi hobeez gain. Eta hau zergatik? zioen Euskaltzaleen Biltzarreko bazkide batek.

Indar berriak har ditzala Euskaltzaleen Biltzarrek. Hauze da guk opa dioguna.

URZOLA

KULTUR ASTEA ALGORTAN

URRIA, 28. - Astelehena

HITZALDIA: «Euskal Herriko abestiak gizaldietan zehar». Xabier Letek.

URRIA, 9 - Asteartea

HITZALDIA: «Mitologia eta Magia Euskal Herrian». Juan Gorostiagak.

URRIAK, 30 - Asteazkena

HITZALDIA: «Euskal Herriko Geografia». Iñigo Agirrek.

URRIA, 31 - Osteguna

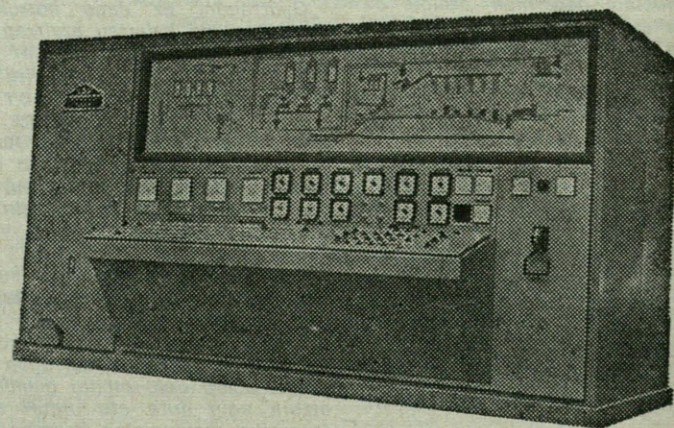
HITZALDIA: «Gaurko Euskal Literatura». Mikel Zaratek.

AZAROA, 3 - Igandea

EUSKAL FILMAK: Nestor Basterretxearen «Pelotari». LAN KIDE AURREZKIAREN «Bizi bidea lantzen».

AZAROA, 5 - Asteartea

ANZTERKI SAIOA: «Orria 778». Oiatzungo Intxiku Taldeak.

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)

«Gruak» ez iraultzeko elektronikoko tresnak

CIT ALCATEL (Francia)

Zembakizko Kontrolak Ikusgailuak

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)

Olio-urez osatutako erabateko programa servo-reguladorea berekin duelarik.

HYDROMATIK (Alemania)

Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta iraunkorretan

SIGMA (Frantzia)

Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko programak

INDRAMAT (Alemania)

Servo-zuzentzailea

MERKEL (Alemania)

Urarengandik babesteko loturak eta lanak

FORSHEDA (Suecia)

V-ring reten loturak

RUAL (Italia)

Goi presiotarako uraga giltzadunak

TUROLLA (Italia)

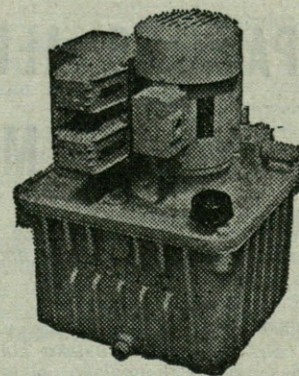
Ozkadurazko uragak

HYDAC (Alemania)

Indar irazkiak eta itzulerakoak

ADA

Uztai gisako euskarriak

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:

Jolastokieta (Herrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 ari) ta

353440 (5 ari)

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparraguirre, 15 - SAN SEBASTIAN

Urrut. 428082 ta 428625

Ordezkaritza:

VITORIA ETA MADRID

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA
Del honi jarraituz bazatoz
zure erlojua KANARIAS bertan
balfio merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABIA

HEZIKETAREN NEURRIA HAURRAREN BEHARRAK?

Haurraren heldutasuna dute helburutzat guraso, irakasle eta hezitzaile guztiek, zalantzarik gabe. Gizon heldua! Oreak bizi den gizona, berekin eta gizartearekin osotasunean finkaturik dagoena.

Urruti dagoen jomuga bat lortu nahi dugunean bultzakada batean beharrean izaten gara. Bultzakada edo eragin hori barrutik edo kanpotik etor daiteke.

Haurra ere egoera berdinean datza. Eragin horren muina eta giharra bere beharretan, bere premiatan dago. Ikus dezagun zein diren behar horiek.

FAMILIA ETA SEGURIDADEA

Gaurregun, gure gizartean, gorputzaren premiak aseak dira. Azter dezagun hauen ondoren agertzen den seguridade gosea. Arriskuan bizi den haurra larritasunean bizi da. Bere bizitza arrisku bizian badago nola bizi bakean?

Arrisku horiek mota askotakoak izan daitezke: hurrengo egunean zer jango edo edango duen ez dakien; ik2aratzeko asma ditugun mamu eta zomorro izugarriak beldutzen dutenean; bere portabide ziurraren iritzi nagusiak finkatzen ez ditugunean; bizitza aldakor baten bidez zuzenbiderik har ez dezakeenean, nola lortu behar du segurtasuna?

Egonezinak, antsi larriak, bake faltak, egoera nahasiak eta bihurriak sortzen dizkiogu guraso eta ingurukoek ziurtasun hori ez badamaiozte.

ONARTUA DEN HAURRA

Amaren eta inguruko bidez asetzen dituela bere beharrak ohartu da haurra. Zerbitzari hauen premi asumatzen du, beraz. Inguruko maitaleen alboan bizi nahi du eta berauen taldeko izan. Akiulatzen duten premiak asetzen baditu, onartzen eta maitatzen dutelako eta balioa ikusten diotelako izanen da.

Inguruko sentimendu onak jaso nahi ditu. Sentimendu on horien bidez sortzen zaio talde-irrikia.

Gorputzaren behar guztiak aseak eduki ditzake haur batek familian. Baina ez da aski. Spitz sikologoak agertu digunez, ordea, maitasunezko herramanek garrantzi handia dute gorputzaren, adimenaren eta afektibidadearen hazkuntzan.

AIPAMEN TXARRA ETA OHORE ONA

Amak ez dio haurrari inolaz ere maitasun eta goxotasun hutsa eskaintzen. Eskabide batzuk ere egiten dizkio. Hezitzaileak jokabide bat eta hitzetan portaera bat erakusten dio. Bizi-le horrek, berriz, horrek kostatzen den eskabide bat dakar. Hezitzaileen txalo eta oniritzia jasotzen ditu portabide horren urratsen jarraitzen zaionean. Haurraen zati bat izan behar dute txalo eta oniritzi hoiek, bestela galduak gara.

Ohitura txarrik ikus daiteke pedagogia mailan: «hori gazki dago», «horrela ez da egin behar», «ezer ez dakizue», eta abar. Jakobide horien ordez, zergatik ez: «hau honela da», «bide zuzena beste hau da», eta honelakoak?

Zergatik alderdi txarrik bakarrik agertu eta ez aurreratu dituen bide zuzenak txalotu? Honelako jokabidea hobe dela irakatsi zigun Mc Intosh irakaskintza arloan ere. Zer esanik ez haurrak beharrezkoak dituen usteon eta eta konfiantza garaian.

NORKBEREIKO USTE ONA

Hau batek, errieta edo jipoia ematen diogunean, zerbait gaizki egin duena pentsatzen du nahiz eta okerrik ez egin. Errudun sentitzen da gure errieta eta zigorra bide, zuzenaren eta okerraren iritzi tinkorik ez duelako.

Heziketa jatorra eskaintzen zaionean, berriz, bere buruaren balioaz jabetzen da. Bere buruarekiko uste ona sortzen zaio. Orduan lan askori heltzeko gaitasun, trebetasun eta indarraren jabe da. Bestela den baino guttiago sentituko du bere burua. Trebetasunik eta eraginik ez du izango bizitarako.

Ez du esan nahi bere ahalmenen gaindik izan behar duenik «ustea», bere balioaz jabeturik urratuko dituen bideetarako iaiotasuna beregan nabaituko duela baizik.

NOR BERE BURUAREN JABE IZATEKO BIDEAN

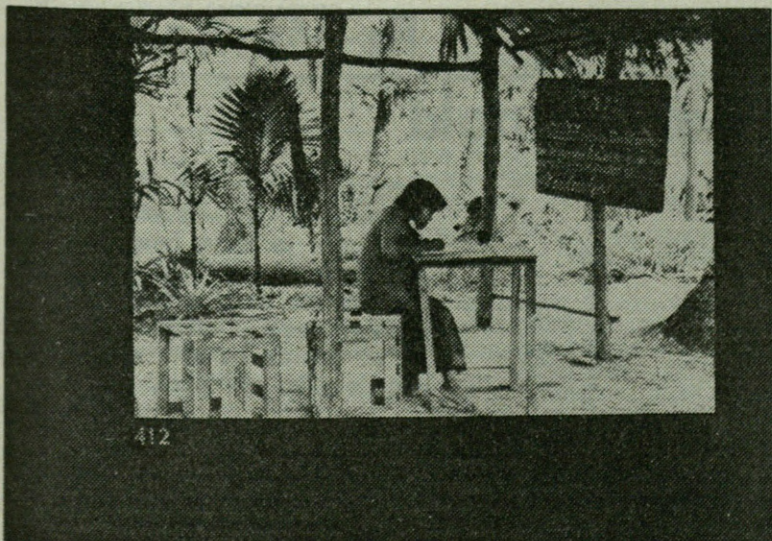
Askatasun bidean dago haur bat bere balioaren iturria beregan duenean. Ez da kanpotik datozkion eraginez mugitzen, bere nortasunaren trebetasunez baizik.

Alderdi asko ikus dezakegu hemen. Aipa ditzagun bakar batzuk: Hezitzaileak ez du haurraren ordez ezer egin behar, haurrak bere kabuz egin dezakeenean.

Gehiegiko babesa eskaintzen dion hezitzailearen jakobidea bezain txarra gerta daiteke utziaren edo axolakabearena. Biak dira txar askatasunera hel dadin.

Ez ditu askatasunaren bideak ezagutzen besteen gainetik edo mendean jartzen den haurrak.

PELLO AIERBE

Gizon heldua! Hori da helburua.

Haurra hazkuntzan hezi Jaiotza ondoko lehen urtea (I)

Lotan igarotzen ditu haurrak bere jaiotza ondoko lehen asteetako ordurik gehienak. Lo-ordu horiek gutxituz dijoazen eran gehitzen da umearen jarduna. Jardun hori, denok dakigunez, burua, eskuak, besoak eta anka mugitzera baino ez da mugatzen lehen aldi batean. Nahi gabe egindako mugimenduak dira gainera. Eta jakintzak erakutsi digunez, nerbioen heldutasunak baldintzatutakoak; hau da, nerbioak zenbat eta helduagoak, aintzat eta aberatsagoak eta ugariagoak umearen mugimenduak. Baina orain aurrekoan esa gendue-nez, hezurren gogortasunak eta giharren (muskuluen) osotasunak ere asko baldintzatzen ditu lehen mugimendu horiek.

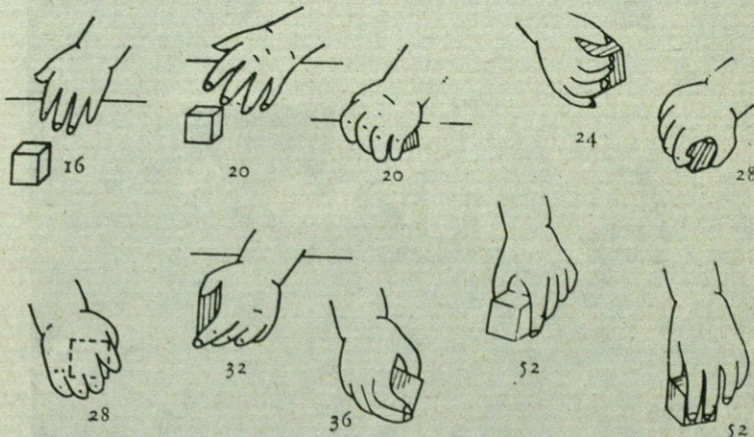
Haitatutako zera horien heldutasuna dela umearen jardunerako baldintzarik garrantzitsuenak honela erakutsi ahal izan zuen Dennis jakintsuak 1941garrenean: neskatoki biskia jaio berrien multzo bat aukeratu zuen bere probarako. Biskia pareja bakoitzeko bati mugimendurako beharrezko diren aukera denak ukatu zizkien lehen bederatzi ilabetetan. Beste gainen-tzeko biskiak ohiturazko inguru batean hazi ziren. Bederatzigarren ilabetea bete zenean, inguru normal batera itzuli zituzten beste haiek ere. 37garren ilabetetako ez zen aldi handirik nabarmentzen bi grupetako reskatoen artean. Baina gerora ikusi ahal izan zenez, lehen bederatzi ilabetetan mugimendurako aukerarik gabe hazi ziren ume horien jarduna ez zen bestenea bezain trebea. Honek esan nahi du, nahiz eta jarduna nerbio-hezur-giharren heldutasunari baldintzatu egon, jardunak berak trebeagotzen duela jarduna, eta jardunak nerbio-hezur-giharren heldutasuna azkartu eta indartzen duela. Ondorena garbi da: jardun trebe batek gizonaren bizitza asko erretzen duenez, jardun hori trebetzeko nahitaezko diren bide eta baldintza egokiak eskeini beharko dizkiegu gure esku dauden neskatoki eta mutikoei.

ESKUEN TREBETASUNA

Jaioberriaren eskumasailla hile batekin edo oilo luma lehun batekin ikutu edo kilimatzen badugu, eskutxo itxi egiten du umeak, zerari heldu nahi balio bezala. Jardun errelejo bat baino ez da ordea hori. Jardun-errelejoa esandakoaan zera ulertu behar da, nahimenak tarterik ez duen jarduna dela hori: nere gorputzean kilima sumatzen badut, nahiz eta hortaz konturatu ez, konturatzeke azkurre eginen dut nere gorputz zati hori: nere nahimenak ez du hortan zer ikusirik. Honekin esan nahi dena hau da, jaioberriaren jarduna errelejo dela, nahimenak ez duela hortan tarterik, ezta goserik dagoenean negar badiardu ere.

Noiz hasten da, ordun, umea bere inguruko gauzeri, horrela nahita, heldu beharrean?

Jaiotza ondoko hogoigarren aste aldera sumatu daiteke umearen esku-jardunean halako asmo antzeko joera bat. Izan ere garaitsu hortan ikus daiteke nola umeak bere inguruan dagoen zerbaiten aldera besoa luzatzen duen. Besoa luzatzen duela esan dut, ze eskuak

Eskuaren trebekuntza, jaiotza ondoko 16garrenetik 52garren astea bitartean. (Irudien alboko zenbakiek zenbagarren astea den adierazten dute).

ez du, dirudienez, garrantzi handirik jardun hortan. Jakina, joera hortan nabarmentzen diren mugimendu horiek nahiko nahasiak dira lehen aldi batean, ez dute nahi luketen ontzia, jostailua edo delako zera hori ikutuko. Baina denpora gutxi behar du haurrak hori ere irixteko.

Garrantzizko ondorio bezala, zera gogoratu nahi dut hemen: umearen joera hori trebetzeko —trebetasun lana da izan hori— aitatutako gauza, ontzi edo jostailu horietaz aberastu behar dugula umearen ingurua. Horrelako zera horiek gabeko inguru batek ezingo du umearen joera hori esnatu, umea ezer gabeko seaska batean uzten badugu eguneko ordurik gehienetan, esate baterako.

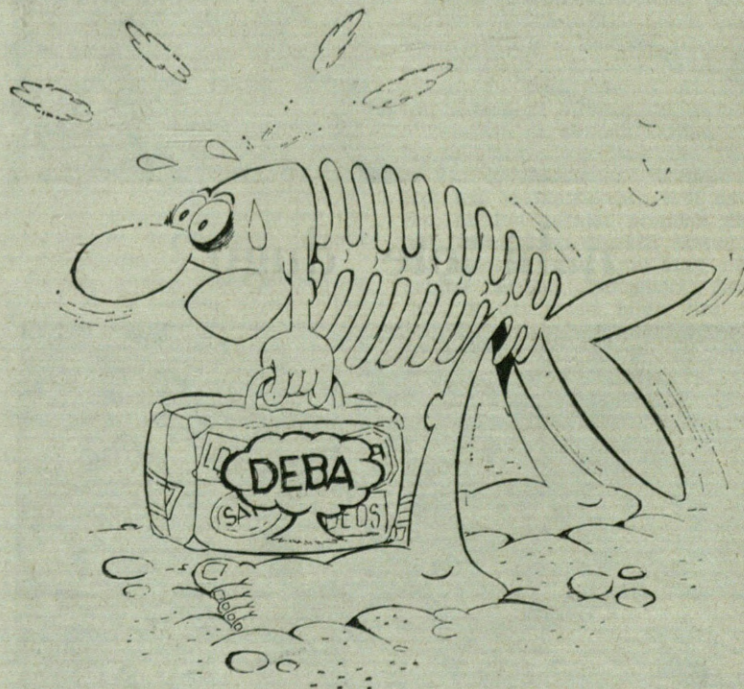
Besoan jardun hori trebetzen dijoakion era berean hasten da umea bere eskuak erabiltzen eta gauzeri behatzekin heldu beharrean. Jaiotza ondoko urtea betetzerako ondoko trebetuak ditu besoak, eskuak eta behatzak. Eskuean eta behatzen trebekuntzan garrantzi handiko baldintza bat hau

da: jostailuak eta beste ez daitezela lehunegiak izan. Oso lehunak badira, eskuetatik ihes egingo die jostailuek. Eta jakina, trebekuntza hori zaildu baino ez zaio egingo umeari.

Egungo plastikozko jostailu gehienak kalte horrekintxe datoz. Alderdi bat dute ona, garbiak direla, edo errex garbitu daitezkenak. Baina lehunegiak direnez, ez haurraren esku-behatzen trebekuntzarako oso egokiak. Egungo jostailugintzak gogoan hartu behar luke alderdi hori.

Oso onurakor gerta daiteken beste berezitasun bat hau izango litzake: ertz ugarixamarrekoak izan daitezela jostailu horiek, eta ez borobil-borobilak lehen aldi hortan. Esku-behatzen jarduna trebetzen dijoan eran eskeini behar zaizkio haurrari jostailu lehuna-goak eta borobilagoak, hoietara ere trebetu dadin. Baina ez lehenago. Zailtasunak aspertu egin lezake umea, eta aspertzeak jarduna gutxiagotzeko arriak du.

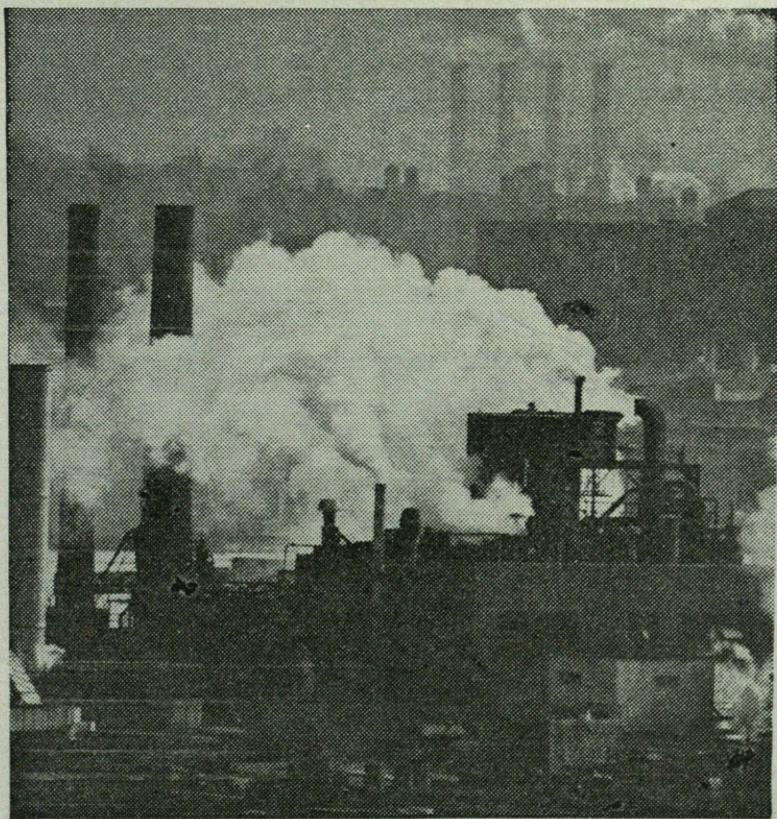
Lantxo Oiarzabal

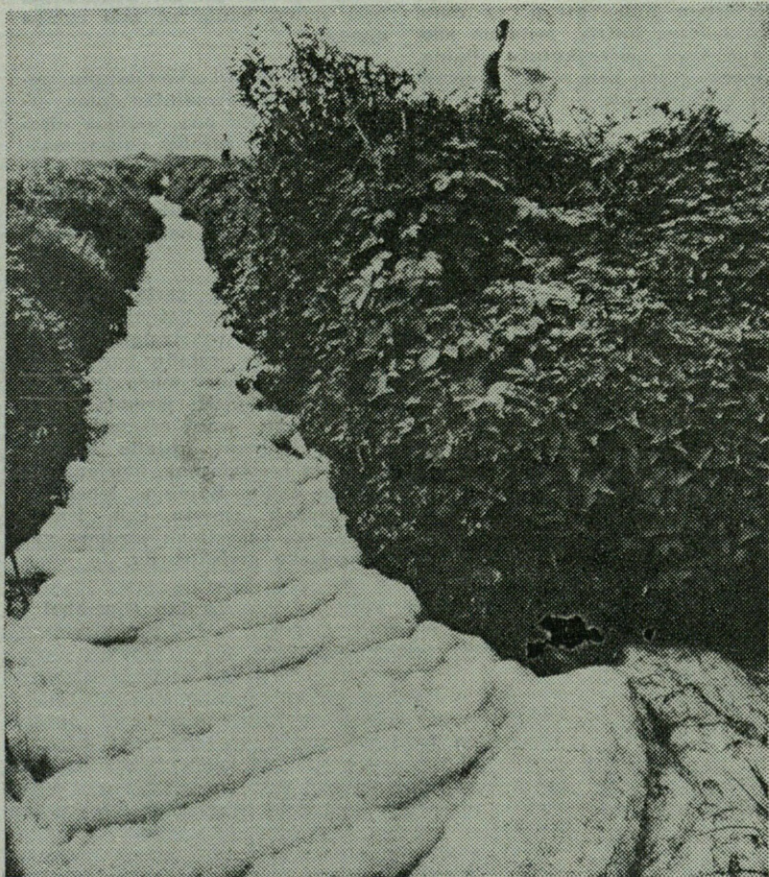
YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

gaurko martxa

nahi ote dugu?

NUKLEAR ZENTRALAK SORTUTAKO GALDERAK

Gure kale bazterrak bete dira galderaz, kezka, benetako kezka dudarik gabe: «Egia ote da kaltegarri direla?» Horrek kezkatzen du jendea. Baina zer da jendearentzat kaltegarri?, zerk ematen dio jendeari beldur? Kaltegarri, ona ez den zerbait da, ona ez dena da kaltegarri eta ez bat-batean gaixotzen duena bakarrik. Eta Nuklear etxe kontu honetan ondo ez dabilena, zer ote da?

Nork esan du zentralak jarri behar direla? Iberduero, gure kasoan. Eta zer da Iberduero? Argi-indarra sortu eta saltzen duen enpresa handi bat; irabazia beste helbururik ez duena beraz. Zer dela-ta jarri zentralak? Hemendik hamar urtetara energia beharko dugulakoan omen. Nork dako zenbat energia beharko dugun? «Oraingo martxan, hemendik hamar urtetara... «Oraingo martxan? Gaur eguneko matxa nahi ote dugu? Gure herriko jendeak oraingo lantokiak behar ote ditu? Gure herriko ofiziozko jendea, gaur bezala, kanpora joan beharrean izanen ote da? Kanpotik jende gehiago erakartzeko martxak aurrera egingen ote du? Hemendik hamar urtetarako gure martxa enpresa partikular batek erabaki behar ote du? Guztion onari ala irabaziari, begiratuko ote dio gehiago? Energia faltako omen da. Beste energia biderik ez ote da ala, nuklear etxetako beste irabazirik ematen duenik ez? Eta gaurko martxan joanda ere, horrenbeste energia beharko ote digu ala, Iberduero Peninsulako enpresa exportatzaileenetakoa denez, exportatzeko ez ote?

Gero, kutsaduraren galdera dator. Jendea gehienik ukitzen duena seguru aski. «Sortuko lukeen kutsadura ez da dagoena baino handiagoa izanen» Horrelako arrazoiketak noiztik balio du? Gaur egun duguna nahi ote dugu? Ez ote da gero, erantzun hori gerok orain arte oxolakabe jokatu dugulako? Horrela jokatu badugu ere, orain ere hala jokatu behar ote dugu, ala zer? Orain nuklear zentralen aurka altxatu bagara, bestenaren kontra noiz jaikiko ote gara? Ze kutsadura? Gure hibaletakoa, eguratsekoa, zikinkeria (basurarena), inoren konturik gabe egiten ari direnen etxegitearena, hotsarena... Eta asko edo guti, denok sartzen gara hemen, gure herrietako zikinkerien ardurarik ez dugunok, publiko zerbitzu hobeak eskatu ez eta automobil ttipiak erosten ditugunok, lantegi-burruketan dirua bakarrik eskatzen dugunok... eta, batez ere, hortara bultzatzen gaituztenak.

Eta nuklear etxetako kutsadurak zer du parti-

kularrik? Radioaktibitatearen elementoen jalgiera. Nola egiten dute kalte? Batetik xuxen-xuxen, aberiarik ezean handia izaten ez dena; bestetik elemento hauek bizidunak hartu eta jan eta bereganatzetik datorkiguna, izan ere bizidun batek beste batek jaten duenean aurrekoak zuena lehen zuenarekin bat egin eta ugalduz joaten bait da elemento hamen ugaritasuna. Gizonok bizidunak jan ez bizi garenez, gure gorputzean bil daitezke kontzentrazio handitan eta gaitz handiak sor. Bide honek ondoren ezezagunak ditu (egunero jasaten ari garen kutsaduraren ondoren ezezagunak edota gordeta dirauten bezala). Aberiarik ba al dute bada? Ez al dute bada «ezet» esaten? Ez balituzte ez zituzketen EE.BB.-tan 15 zentral itxieraziko, aberiak direla-ta.

Beste kutsadura, beroarena da. Zentral grupo bakoitzak —eta euskal itsasertzean *hamar grupo doaz*— 100 m³ ur hartzen du *segundo* bakoitzean. Zertan du honek kaltea? Ur hori sartu baino 10 gradu beroago botatzen dute eta hainbat ur berok inguru hartako bizidun sailak alda ditzake, algak, moluskoak, arrainak. Ze neurritan? Hori inork ez daki, ez du inork ikasi hori hemen. Egin da gero izaten dira kontuak. Gure ingurua nori tokatzen zaio ikastea? Aldatu nahi duenari, eta, jakina, ez orain bertan aldatu nahi duenari bakarrik. Milaka urte dira gure arrantzaleak arrantzan ari direla eta honunkero ikasita behar zuten ondo asko gure itsas-bazterrak. Nori komeni zaio ikastea? Denori. Nori ez? Hortan dirua gastatu behar duenari, izan ere, dirua eta jendea behar bait da horrelako gauzak ikasteko.

Eta non jarri behar dituzte zentral hauek? Sei Ipazterren, bi Deban, bi Lemonizen (dagoeneko egiten ari dira hemen), eta gure herrikan kanpora beste toki gehiagotan ere bai. Hemen galdera berbera: nork erabaki du tokia? Nork egin du hemendik hamar urtetara gure Herriak izanen dituen toki-beharren plangintza?, ze toki beharko ditugu etxetarako, lantegitarako, nekazaritzarako, oihan edo basotarako, atsedenerako? Nola hartu dira honelako erabakiak, hau guzia jakin AURRETIK?

Hor galdera sail bat eta erantzun gutti. Erantzunak eman ditzaketanak isilik daude, batzuk halabeharrez. Saia gaitzen erantzun bila eta eske. Zamarretan daramatzagun EZ EZ EZ hoiek zerbaiten erantzun izan daitezela.

M. A.

EUSKALTZAINDIAREN BATZARREAK

Urriaren 11n, Gipuzkoako Diputazioaren jauregian, Euskaltzaindiak bi bilkura egin zituen: bata berezia goizean, eta bestea arrunt arratsaldean —urriko hilabeteari dagokiona, alegia—.

Goizekoan Zuzendaritzako karguen berritzea egin zen, Arautegiak agintzen duen bezala. Lehen-go kargudun berberak izan dira hautatuak. Hau da: Aita Luis Villasante, lehendakaria; M. Jean Haritschelhar, lehendakari orde; Juan San Martin, idazkaria; eta Eusebio Erkiaga, diruzaina.

Arratsaldekoan, laguntzaileei goizeko bilkuraren berri emateaz gainera, honako gai hauek erabili ziren:

Lehendakari ordeak berri samin bat ekarri du: Gregoire Eppherre, zuberotar idazle gazte eta euskaltzain laguntzailea hil dela (G. B.).

Nafarroako Foru Diputazioari, «Príncipe de Viana» elkargoari eta Urdazubi eta Zugarramurdiko Ayuntamentuei eskerrak agertzea erabaki da, Axular-en omenezko ospakizunetan hain gogotik lagundu bait dute.

Orobat, Iruineko Arzipezpikuari zorionak ematea erabaki da euskararen alde eman dituen arauengatik.

Madrilgo Ateneo-an euskal katedra sortu eta hil honen 7an lehen eskola nola eman zen, lehendakariak jakin arazi du.

Liburuzain den Irigoien jaunak

Euskaltzaindiko liburutegirako hartu diren liburuen kontu eman du.

«Xenpelar» eta «Toribio Altzaga» Sarien epaiak ezagutzera eman ziren. Xenpelar Sariaren irabazleak J. P. Mendiboure, Martin Trecu eta Segundo Calonge gertatu dira (lehen, bigarren eta hirugarren irabazle, alegia). Sari hau Donostiako «Centro de Atracción y Turismo»-ren laguntzaz antolatzen da. Toribio Altzaga teatro-sariketaren berriz, Luis Haranburu Altuna izan da irabazlea. Sari hau Bizkaiko

Aurrezki Kutxaren laguntzaz eratzen da.

Erresumen izenei buruzko txostena eta oharra luze eztabaidatu ziren, baina ez zen erabakirik hartu, gaia mahain gainean gelditzen delarik.

Azkenik, Aita L. Villasante-k Julian Alustizaren txosten bat irakurri zuen irute-lanari buruz.

(Euskaltzaindiko Prentsa Bulegoaren Agiria).

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira gahadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guztiak berekin dituz Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

mutriku

EZBEARRA

Elgoibarko "GOITI" lantegian eguneroko ogibidean arkitzen zela-rik, bat-bateko ezbearra gertatu zitzaion Beristain eta Lizarditar Yon gazteari. Argi tximist indarrak jo eta guztizko egoera txarrean Donostiako Probintzial sendategira eraman bearra izan zen. Il edo biko arriskurik aundienean eraman ere.

Orain dela bi urte inguru, beste lantegi batean eroriko bat izan zuen eta anka biak autsirik berealako batean Donostiaratu zuten. Zoritxar gaiztoa berea.

Biziro sentitzen dugu eta, leenbait leen senda dadilla opa diogu Yontxu gazte jatorrari.

SAN JERONIMO JAIA

Urriaren 30ean ospatu izan oi dute "MIJO"bailerakoak San Jeronimo eguna. Eta aurtien ere, antzizatik datorren oitura zarrari jarraituaz, jaialdi politik egiñak dituzte Meza Nagusi, erri-jolas, dantzariak eta abar. Ilunabarrean, goiz alde arteko kantaritaldeen jardunketa, onekin jaialdiari amaiera emanaz.

ERROTZAK

Urriaren 9an, 79 urterekin utzi zuen mundu au betiko atsedenera joateko Barrenetxea eta Sarasuatar Klaudia "TOLA-ETXE" base-rikio etxeko andre zintzoak. Goian bego. Bere seme-alaba eta aai- gueziet atsekabeen laguntzen diegu.

POMPEIO IL ZAIGU! Urriaren 12an, il zitzaigun Arreitunandia eta Berezibar-tar Pompeio, 43 urte zituelarik. Urtebete inguru zaram- kian gaixo-nekearekin eta etsimen aundienekin eraman oi zuen bere gaxotasun guztiak, betiko atse- denerako irabazki aundienak irabaz- tuz. Gizon atsegingarria zen be- netan Pompeio zana; alai bizko- rra, kirol-zalea eta guztizko lagun artekoa Arrantzaleen Kofradiko langille zuzena ta ETXE-KALTE bazkureko sortzaileetako eta bat- zarkide zintzoa.

Erritarren artean oso maitatua izan zan. Eliz Nagusian bere go- goaren alde egin ziren illeta edo elizkizunetan garbiro azaldu zen maitetasun ori. Goian bego.

Biotz barrundik atsekabeen la- guntzen diegu bere emazte naiga- betsu Leta-ta: Maria Karmen, se- me-alabaknei eta gañontzeko sen- detar guziei.

Kristauki lagundu naiez otolts bero bat eskatzen dugu Pompeio anaren arimaren alde.

Emazioz, Jauna, betiko atse- dera; betiko argiak argi egin bezaie.

Urriaren 11an, il zen baita, Las- kurain eta Aranberria tar Martin "Antxuela" ere. Kristau zintzo, pa- ketsu eta euskaldun jatorra. Bere gaxoaldi neketsua Jaungoikoaren emaitzat eta beste bizitzarako sa- rigarritzat arturik, lasai ta gogo onez igaro izan zun. Ain zintzoa zen Laskurain-dar Martini Jaun- goikoak betiko atsedena eman be- zaio.

Bere anai-arrebak, Emilliano, Pe- tra eta Mirenak ar bezate gure biotz-biotzetikako samin-agurra.

ANDONEGI-tar Z.

pasai donibane

BERTSOLARI JAIALDIA

Datorren hilerako, Azaroaren 3- rako, bertsolari jaialdi bikaina an- tolatua izan da gure herrian.

Oso aukera gutxi izan ohi du- gu sanjuandarrok, bertso saioak entzuteko. Herriko Festa Nagusie- tan ez-ezik, hutsune haundia na- bari izan da urtea zehar. Horre- gatik, txalogarria benetan antola- tzaileen ekintza eder hau. Zorio- nak!

Honako bertsolari hauek izango ditugu gure artean:

Agirre
Gorotxategi
Larrañaga
Lazkano
Lazkao-Txiki
Lizaso

Datorren hilean beraz, Azaroaren 3an, goizeko 11,30etan eta herriko Zine-gelan, bertso saio ezin hobea entzuteko aukera bikaina izango dugu. Ez dezagun hutsegin!

HERIOTZA

Urriaren 16ean, Jaunaren pa- kean hil zen Kalle Iturraspe Pau- la, Zezilio Kintanaren alarguna, 81 urte zituelarik. Goian bego. Har bezate seme-alabek gure samnik berona.

Iñalurretek

bergara

ALKATEA IL DA

Ez bazan argitara ere, gure au- rreko kronikatxoan esaten genuen, Errepublikaren denboran abertzaleen aldetik izandako Alkateak, larogel- tamar urte bete zituela. ZUBIZA- RRETA TA AMUTXASTEgitar INA- KI jauna zen.

Zorionik beroenak eta beste ur- te asko opa genizkion.

Joan den igandean, illaren selan, gure Alkateak azken arnasa eman zuen berak ainbeste maite izan- dako errian.

Urte mordoxka bat iparraldeko Uztaritzen egin zuen baiñan illoiz erriro azaltzen zen. Orain urte be- te inguru, illoben etxean bizl zen. Astelenez, arratsaldeko zazpie- tan Santa Mariñe eliza naguslan izan ziren illetak.

Bergara guzia, bere Alkateari az- ken agurra ematen, an ikusi ge- nuen.

Errepublikaren denborako Euskale- rriko azken Alkatea Joan zaigu ber- tako izarretara. G.B.

EUSKAL KULTUR
AMABOSTALDIA

Udaletxearen babespean, eta «PROMOCION CULTURAL VERGA- RESA» ALKARTU-NAI eta «PATRO- NATO JUAN DE IRIGOIEN»ek era- turik, datorren abenduan, illaren 4etik 22ra, EUSKAL KULTUR AMA- BOSTALDIA ospatuko dugu Berge- ra ontan bizi garenok.

Egitaraia, orandik ez da egin baiña zerbait jaso dugu jai auerl dagokiena: antzerkiak, arte erakus- keta, txarangak, pelikula filmak, bertsolariak, dantza taldeak, zezen suzko, euskal jaia, txalaparta, Zan- panzar, toberak eta beste izango ditu- gu.

Gure Irakurleak, jakiflean jarriko ditugu, xeetasun guziekin, egita- raua eskutara dugunean.

GAUEKO EUSKAL IKASTOLA

Il onen 18an, urteoro bezala, ase- ra emango diegu saio auel.

Aurtien, EUSKERA ezer ez dakitenentzat talde berezi bat izango da, au da, Arrasateko CIM deri- tzaionak eratuko du irakaspede au. Beste taldeak, EUSKALTZAINDIA- REN ardurapean izango dira.

MENDIKOI

MENDIAGA

lazkao

JAKINTZA ASTEAK

Urtean zehar izan ditugu «pos- ter», eskuzko-egitarauak, irrati al- bisteak eta abar. Baina zertaz izan ditugu? JAKINTZA ASTEAZ.

Lehenik «posterrak» mugitu gin- tuen. Ai, zein polita den! Nolako koloreak dituen! Non izango ote da Jakintza Aste hori?

Ba, Ataunen, Itxasondan, Ordil- z0ian, Beasainen, Etxarri-Aranazen, Urretxuan, Azpeitian saiakerak, eta abar.

Baina, egitarauak berdinak izan ahal ditugu? Ez, ikusi denez hiz- lari, abeslari eta abarren aldetik, nahiko flexibilitaterik izan da.

Baina denak hilda berdinekoak izan ahal ditugu? Urrik eman ere. Zergatik izango ote da hori? Ez

bazpide guztietan bezala, noizean benin azokara salgai txarra eram- tea oerrigorrezkoa da.

Guk, azoka horretan aukeratzera- koan, zein den ona eta zein ez hainbeste berezi egin behar dugu. Zaila dela? Behar bada bai, baina hasterakoan bakarrik. Baidin gure entzumenak ohitura hartzen badu geroago eta bigunagoa egingo zaig- u hautatzea.

Eman diguten zerrenda, saldu di- ren disko handi eta kasettekin eginda dago. Bitan zatitu dugu: er- dal eta euskal musika.

Lehenengoa hau da dadukagu:

- 1.º Mecedades
- 2.º Simon y Garfunkel Beatles
- 3.º Luis Mariano
- 4.º Demis Roussos
- 5.º Al Bano
- 6.º Serrat
- 7.º Cat Stevens
- 8.º G. Cinquetti
- 9.º Indios Tabajara

Eta bigarrena:

- 1.º Trikitixa
- 2.º Oleskariak
- 3.º Oskari
- 4.º Enrike Zelaia
- 5.º Easo

Zerrenda oso batetan «Trikitixa» hamargarren jar dezakegu, gutti go- ra behera.

Gure ustez, erdal zerrenda, gaur- ko musikaren abeslari tradizionalak osatzen dute. Bestalde, musika kla- sika ez da inondik agertzen.

Euskal zerrendan bost talde eta jotzaile bat agertzen zaizkigu. Gra- bazioaren aldetik, oraindik urrutl gaude erdal diskotatik. Merkato gehiago dagonean salmentak han- dagoak eta, ondorio bezala, bideak hobeak. Baina euskal diskotan be- ste balio probetxugarriagoa aurki dezakegula uste dugu: Herri baten bizitza, bere oihu, samin, alal... guz- tiekin.

Euskal abesti bat entzuten dugu- nean, abesti hori gure izaeraren zati bat dela pentsatzen dugu. Eza- gutzen ahal duzue Herri Gogoa ar- gitaratzen ari den «Herri Musika Soria»? Benetan, komenigarria de- la iruditzen zaigu.

Abeslari bakarrek ez dute asko grabatzen. Horregatik ez da harri- tzekoa zerrendan ez agertzea. Az- ken hontan entzun dugunetarik on- etako bat Maite Iridinek, «Oihar- tzunak» taldearen laguntzaz, gra- batu duena izan da, Bernat D'Etze- pareren olerkiekin osaturik.

Eta gaurkoz nahikoa da.

BATZU

—Udaletz egunari ez zion egu- raldiak lagundu nahi izan. Nahiz eta goiza aterri esnatu, laster la- noa agertu zen eta Udaletz tonto- rrean elur bustia jautsi zitzaigun. Hala ere, jende mordo bat bildu zen han. Udaletz zaleak ez dira oso pozik izanen, baina, ziur aski, datorren urtekoa prestatzen ari...

—Kotxe batetan «Euskeraz egu- in» esaten zuen kalkamonia bat ikusi ahal izan dugu. Egilearen boron- date ona ez dugu zalntzan jartzen, baina mesede bat eskatuko gen- lke: Honelako gauzak egin baino le- hen euskal ortografia ikas dezala.

Gustatuko ote litzaloke «Avlen en castellano» ikustea?...

—Esan digutenez, Udal Etxeak Debako Etxe Nuklear-ri buruz hi- tzaldi bat prestatzen dihardu. Ea egia den!...

ahal dugu ba denok berdin pen- tsatzen? Ez, ez, Baina zer da ho- be, egitea ala ez egitea? EGITEA, baina...

Jakintza Asteen alorrean ere ba- dira bide desberdinak, egitarauen aldetik, alegia. Ikastolaren mun- duan, zergatik, batzuek, hauraren askatasuna nahi dute eta beste batzuek ez? Herriari begira, jokabide desberdinak zergatik ematen dira?

Eskuarki, Kultur Aste hauek 7 eginekoak izanen ditugu; baina, gu- re ezin-sinetsia, Ataungo 3 asteak eta Zaldibiko 2 asteak ikustean. Badirudi, izugarriko zabalera eta luzapena ematen ari gaitzaizkiela Jakintza Asteak.

Azken hilabete hontan, irailan alegia, izan dugu nahiko pilaketa. Gure eskuetan daude Jakintza Aste- en egitura eta tarte-denbora.

Goierri mailan izan dugu hizlari eta gai aukerarik. Bazirudien mer- katuan sartuak ginela. Nora jo, ez zen erraza. Baina, aukeratu nahi zuenak, bazekien nora jo eta nora ez.

Gure herriak alde-aldean egon arren, Lazkao eta Ataungo S. Mar- tin alegia, azken astea eta Lazkao- ko astea batera izan ditugu. Badirudi Ataungo gazteak nahikoa be- rotu zirela. Baina, lagun malteok, zer egingo dugu? Badirudi konpe- tentzia bezala hartu zenutela. Ze- ren gaurko gizarte honetan nork ez du kompetentziarik? Sar zaitze- te gizartean, ikusiko duzue nola dagoen.

Dena den, eta beste batean kon- ponduko garelakoan, jarrai zuek ere aurrera, guk ere, agintzen dizuegu, gauza berdina egingo dugu.

LAZKAOKOA

Pasa galtezen geure herriko Ja- kintza Astea:

Badira urte batzuk jaialdirik ez dugu izan. Ez jaialdirik, eta ez antzerkirik, antzerki taldea antzutu zenetik. Baina, hemen badago zer esana. Aspalditik, jendea gure he- rriari begira dago, merezi ez duen famarengatik alegia. Adibidez: hi nongoa haiz? Ni, Lazkaokoa.

Lazkaokoa! Bai, Lazkaokoa. Zer dik Lazkaok ba? Denbora bateko ekintza batzuek hartu duen hotsa. Egun ez da ezer ere egiten, beste edozein herri bezala dago. Lasai, trankil. Baina, kontuz Lazkaokoekin ehi!

Horregatik, eta gure herriaz sor- tu zen konzeptu itxuragabeagatik alegia, herria hondatuz joan da. Gazte jendea, zaiturik, bakoitza bere aldetik. Jendea, lasai bizl da. Soziedadetan afariak eginez, eta zer ez? LAZKAO, LAZKAO, zer ez Lazkaogatik?

Badirudi, lehen esan bezala, begi guziak gure herrira begira daude- la. Eta gertatu ziren ekintza bat- zuengatik, gure herria putzura joan da.

Aspaldidanik euskal giroko fes- tarik ez dugu izan. Begira, beste- la, azken urte hauetako festel, S. Prudentzio egunetan ospatzen di- ren jaiak, alegia. Zer gertatzen da? Jenderik ez da etortzen. Zergatik ez da etortzen?

Bertako jendea triste ibiltzen da, girokik ez da sortzen, ez da egiten. Zergatik? Etxetan zer entzuten du- gu? Kontuz! kontuz Zedozarren ja- leoa sortzen bada segitun etorri- tamera. Bestela, hor eramango za- lutzte eta.

Hau ikusirik, zer egingo du gaz- te jendeak? Herri festa gehienetan ikusten dena, tabernaz-taberna ibi- li ardea kazkarreraino igo arte, eta, orduan, kanta eta-kanta, astoarena egin kaleetan zehar; ahantzi non bizi garen, zer gertatzen den. Gure inguruko errealdadeaz ahaztuaz.

Aurtengo, S. Migelak direla eta, lehen Jakintza Astea izan dugu. S. Migel, Parrokiako zuzendaria du- gu, eta esan dezakegu, lehen alpa- turiko S. Prudentzio kenduta, he- rrian dugun santurik herrikoiena dela. Aspaldidanik, S. Migelak di- rela eta, herri giroko festa egin da. Igaz, bezperatik hasita, izan genuen festa: bertsolariak, dantza- riak, eta abar. Beste urte batean, ARGIA dantza taldea izan genuen eta abar. Aurtien, zabaltasun gehia- go eman zaio. Aste bat eskax izan dugu. Zeren, azkenik, ezin osatua izan omen zen.

NOIZ ETA NOLA

Jakintza Astea, irailaren 23tik 29ra izan dugu. Hitzaldi, filma, ja- laldi, inko, tresna azalpen, liburu eta disko azoka eta abar izan du- gu.

Antolaketa aldetik nahiko lana izan dute. Izan ere, dirudienez, egi- taraua osatzeko nahiko zailtasun eta gainera Jakintza Astea antola- tzeko epea ere oso motza izan da.

Kultur Aste bat antolatzen zela lehen aldia baitzen, jendeak ez zuen esperientziarik.

Antolatze aldetik, egitarauak esa- ten zuen bezala, udaletxe (kontze- jal bat edo bestek), soziedadek, —zahar eta gazteenek— eta gura- so elkarteak parte hartu dute. As- etari buruz, egin zaion kritika, hau izan da gehienik entzun denetakoa: antolatzen jende gutxi hartu dua- la parte, alegia. Beste zabaltasun batekin egin beharra dagoela, jen- de gehiagok parte hartuaz. Gazte, zahar, guraso eta abar. Ia urrango Kultur Asteen herriko zati handi batek parte hartzen duen. Lehen esandakoari jarraituaz, taberna zu- lotako poza pixka bat baztertuz, al- di batean behintzat, eta konpromi- soa harturik partizipa Jakintza Aste, herriko festa, eta bestelakoen antolaketatan. Entzun dezagula: aurtengo Jakintza Astearen jende askok parte hartu du eta gainera se- rriotasun haundiz egina izan da.

Jende asko kexatu da, esanez: Jakintza Asteaz berririk ez duela izan. Antolatzen hasi eta gero, be- rrikerik ez duela izan alegia. Hau, nere ustez, antolaketan partizipa- zio zabala izan baltiz, honelako ara- zorik ez zatekeen.

KIRATSA

(HURRENGOAN GEHIAGO).

beasain

BIDELUZKO JAIKAK

Aurrekoan zerbait zalantzako be- zala idatzi nuen arren (aurrez sor- tu zen giroa zela ta), halere be- tikio moldetan ospatu dira jaiak Beasaingo hauzune horretan Irail- laren azken igandez. Egitarau bi- txia eta jendea ohi duen bezala nahiz eta euskal girotik urrutl sa- mar ibili. Bestalde, jai horien ospakizunarekin batera, Arkupe dan- tzalekua (enparantza azpia) irekl bide da. Sarrerarik eta itxuririk gabe dantzatzen zen lehen herriko enparantza pean, baina orain nor- baitzuk txukundurik, dantzaleku itxi bihurtu dute igandetarako. Gi- roa hobetzeko ote?

EUSKARA IKASKETAK

Azken urteotako hildoari jarrai- ki, 1974-75 Ikastarorako ere, gau- ez eman ohi diren Euskara Ikasketak antolatu dira. Ekintza honen ba- rruan, bi mota berezi daitezke: Mintzatzen ez direnak eta direnak. Mintzatzen ez direnen artean, hiru bat maila osatuak izan dira: Ezer ez dakitenak, Ikastaro batetan ibi- liak eta bi Ikastarotan ibili ondo- ren, mihina askatze premian dire- nak. Mintzatzen direnen artean ez da talderik osatu ahal izan alfa- betatze mailan irakasteko. Dene- tara 60 bat ikasle bildu dira eta 5 irakasleen ardurapean dihardute. GREBAK ETA BESTE

Lerro hau idazterakoan, egun pare bat greban eginak lila CAF lantegiko langileak. Entzuten de- nez, aurreko geldialdietan esku har- turiko, batzuk zigortzea edo izan bide da oraingo, gertakizun horren muina.

Bestalde, egunotan gauza bitxirik ere ikusi ahal izan da gure herrian nahiz inguruan.

KARITAS

Azken bolada honetan jakin du- gunez, Karitas ekintzaren barnean UNE BEREZITAKO BEHARREI erantzuten dien atal bat sortu bi- de da Gipuzkoako Elizbarruti mail- lan. Goierri dagokionez, Ordizia- ko artziprestego mailan nahiz Pa- rroki mailan batzordeak aukeratu dira ekintza horretan iharduteko. Helburu nagusia, izenburuak be- rak dioena omen da noski, hots, gizarteko arazo eta gertakizunak direla bide egoera makurrean (la- nik gabe, espetxean, atzerrian, eta abar...) gelditu direnei eta haien tarterikoei laguntzea.

Izan ere, egungo beharrei oro- korki erantzutez gero, beharrezkoa zitzaion karitaksi horrelako zerbait, karitatea lekuan lekuko beharrei erantzutea denez.

MURUMENDI

zaldibia

FESTAK:

Eguraldiak gutxi lagundu digu. Esan ditek euriarik ez duala atertu festa guzietan, halaz guztiz ere programatutako ikusmirak eman dira, nahiz eta aldaketaren bat bat izan pelotarietan Arriaranek etortzerik ez eta

Bestolari gazteen saioekin eman zaie festei hasera. ;Hura saioa egin zutena! Zeinezkorik gabe, guztiak ondo, jardun ziran bertsoetan eta jendea ere pozik asko irten zan. Honela zioten aho batez: kostako duk berriz piska batean honelako bertsoak entzutea.

Ez zazutela pentsa. Egunean baino egunean hobeak dauzkagu bertsolari gazte hauek.

Gaiak ere oso biziak eta egokiak ziran, garai garaikoak. Herriak bizi dituen arazoei ikutzen zutenak. Gai jartzaileak ere asko esan nahi du horrelako jai-aldi batean.

Igande goizean heldu zan dantzarien txanda ere eta oso pozik gelditu ginan beren saioarekin. Arratsalde pelota partidua esan bezela.

Astelen arratsaledean jardun zan Endaia goizean ezin zitekean eta egiten zuan euriagatik. Behin gehiagotan aterperik ezak sortu digu problema gure herri hontan. Hiru arriekin jardun zan emeretz arrokak eta bi hamarrek. ;hurra lana egitea! Jende asko bildu ginan eta denak gelditu ginan gutsora.

HITZALDIAK:

Hilaren lauean langileria gai hartu eta hitzaldi bat eman zuen Mikel Ugaldek. Euskal Herrian denik

onena izango degu Mikel Ugalde gai hauetan. Harritu ginan piska bat hain jende gutxi han ikustearrekin.

Ez ote du Zaldibiko gazteria langile problemak kezkatzen? Ni baitzean nago. Zer gertatu zan orduan? Nere ustez jende asko ez jakinean zegoan; bestela...

Jakintza da gero gure bideak urratuko dituen tresnetako bat.

Ez da noiznahi izaten horrelako aukera zerbait ikasteko eta horrelako gai interesgarri bat ez da nolanihi pasatzen utzi behar.

Ea hurrengorako hobetogo adierazten dan eta jende gehiago biltzen dan.

AZKEN AGURRA:

Ez nuke lata gehiegi eman nahi eta labur-labur emanen dut festa-tako azken astearen berri.

Aste honetan izan ditugun ikusmirarik aipagarrienak umeen eguna, Euskal jaialdia eta Herri meza dira.

Umeen eguna oso ondo antolatuta zuten. Karroza oso politak preparatu zituzten. Lan asko egin zutela bistan zegoan. Oso gai politak azaldu zituzten. ;Bejaundeia!;

Euskal jaialdian, LARUNBAT gauean berealdiko jende pilla izan zen. Oso jaialdi ona nere iritzia, oker bat betikoa toki itxirik eza eta hoztu ginan gogotik eskerrak Jaialdiaren berotasunari.

Herri meza oso ederki. Bi bertsolari eta abeslari talde bat ere han ziran. Artxamberri eta ezbeharriz hildakoei eskeini zitzaizen meza. —“Gure... jarri ditzagun hostian eta kalizan”— Zion bertsolariak.

Elizako saloietan bildu ziran herriko eta kanpoko gazte asko bazkaltzen. ;Hura giroa! bikaina eta jatorra. Oraindik bagera.

GIRO

idlazabal

ERAKUTSI EDERRA

Bai aipagarria benetan aurtan Aurrezki Kutxa Probintzialak, Idiazabalgo edadekoekin izan duen jokabidea, lehenengo giltza gordetzeko tresna-txo bana guziei banatu zizkien eta herriko emakumezko zaharrenari, Maria Josefa Urreta, Urbizu-berri baserrikoa eta Manuel Katarain gizonetzko zaharrena Aritzeder baserrikoari radio-transitore txiki bana. Zahar guzien partetik milla esker Aurrezki-Kutxari.

HAURREN EGUNA

Urriaren 5ean, hasi eta 12an bukatu dira gure herriko gazteek antolatuta dituzten haurren jaiak. Bertan antolatuta dituzten ekintzarik garrantzitsuenak hauetxe izan dira: Idazte eta marrazki txapelketak, Ibillaldi neurtua, Itzaldiak, Pelikula bat, «Navarra y las cuatro estaciones», umeen jolasak, jai-aldiak; azkenik, urriaren hamabian Goierriko 300 txistulari eta dantzarien alboradarekin euskal-jaiari eman zioten hasera, eta egun guztian txistu soñu edo bat belarrietan genduala ibilli giñan; enparantzan berriz euskal dantzak eta txistu konzierto bikain bat Telleria gazteak zuzendua. Bazkaltzekoan sendi gehienak giñuzten dantzari edo txistularien batzuek eta arratsalde, txokolatada goxo batekin eman zitzaion egunari amaiera. Egun alaia benetan hamabikoa, eta zer esanik ez aste osoa, amaika lan eder egin erazi dizkiete herriko haur edo gazte-txoei. Baiñan beste alde jai hoek horren ondo antolatzeko lana ugari egin duten gazteak ibilli dira Guraso Elkartearen babesean, alde batetik egun hoek dakazkien gastuak eta bestetik ematen dituzten lan

eta joan etorriak moldatzen. Ibilli diranak bakarrik dakizkiete nolako buruhausteak. Beraz haurrak gustora ibilli badira, gurasoak ez dira gutxiago ibilli eta gazte hoen jokabidea eskertu nahi genduke eta datorren urtean berriro antolatzeko ahalmena izan dezatela eskatu eta aurtan bezela herriaren laguntasuna bihotzez eskeñi.

AXARI

getaria

ESKUBIDEAZ

Getariako zahar asko hemen bertoko arrantzara dedikatzen da. Orain dela urte batzuk arte hor ikusten genituen gure arrantza zaharrak beren otarrak txibiz eta arraz beteta etxeratzen.

Azken urte hauetan ez dago horrelako konturik. Ez da ia ezer harrapatzen, aurtan zertxobait eskuratu badute ere. Nola harrapatuko da ba? Geuk ikusten ditugu gauzez ontzi haundiagoak argi joko karnata egiten, hor dabilzan arrain guztiak garbituaz.

Hor arrantzan iharduten diren itsasontzi gehienak Hondarrabikoak dira. Hondarrabia debekatua dago era hontan badien bertan arrantzan jardutea.

Nola daiteke han debekatua dagoena hemen zilegi izatea? Debe-ku hori arrazoi gabea ote?; arrazoizkoa ez bada, zergaitik ez da Hondarrabian bertan hausten?

Bukatzeko. Lehen Hondarrabiko ontzi hauek Getarian egiten zuten salketa, kofradiari dirua itziaz. Orain ez.

AZALETIK BIZI OTE GARA?

Dena irixten da eta dena pasatzen, denbora badoa eta gu harekin Filosofariak denbora pertsonalez hitzegiten digute, denbora gu-

re existentziako koordenada bat dela esanaz. Benetako existentzia bat ez omen da “denbora objetiboan” finkatzen; geu omen gara, lehena eta etorkizuna orainean integratuaz, denbora pertsonala egin behar dugunak.

Baina, hori filosofoaren kontua da. Hemen goaz du denboraren gurrpilean, urtean behingo festak, urte zahar gaua eta aitoren urtebetzea ospatuaz. Eta nork zer esango digu?

XIXANGREA

zeanuri

Urriak 13, gaur, Undurra auzune orretara joan gara, D. Pedro Atxutxa abadearen omenaldira.

San Pedro elizan amabiterdian elkar meza abade askok egin dabe. Balentin Enbeitak sarrerako bertsoak esan ditu, eta izlarria Aita Martzel izan da.

Eskeintza orduan Beretxikortako neba-arrebak artzain eta baserriarren izenean gazta eta ogi opariak eskeini dabez eta Jon Enbeitak bertsoak kantatu. Meza erdian umetxoek dantza egin dabe txistua jota. D. Pedrok danari eskerrak emanaz berbalditxo bat egin eban, eta amaitzeko Agur, jaunak erri osoak kantatu eban.

Elizatik kanpo, Enbeitak aita semeak bertso saio bat egin zuten, eta gazte jendeak dantza egin txistu musikarekin. Meza emon zenduala 50 urte diralta, zeure erritar askok artu dogu parte, Undurako eliza egin dogu bete.

Zure bizitza igaro dozu on egiten danari, elizan eta Kanpua lan egin dozu ugari; jarrai bide horri eta Jaunak emongo deutz zeruan zorion. Zori onak D. Pedro abade onari.

GORBEITARRA

GIPUZKOA'KO LANTEGIAK AUERRERA ATERATZEN LAGUNDU

Gure eginkizunetan audienetako bat, Gipuzkoa'ko lantegiak aurrera ateratzeko laguntza ematea da. Gure diru laguntzakin, Gipuzkoan lantegi asko zabaltu eta indartu egiten dira.

Diru laguntza au era berean, janari gai, etxegintza, burni, mikromekanika, argi indar eta elektronika lantegietara banatzen da... eta beste edozer eratakoentzat ere bai.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

YANY

SUKALDEKO MUEBLEAK

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

FELIX ETXABE, S. L.

Urrutizkiña: 891754

ZALDIBIA (Guip.)

ELIZAREN BERRI

Erromako Sinodoa ttantaka (segida; ikus orain hurrengo)

Urriak 4. Ostirala.

Pinochet ere Sinodoan ote dugu bada? Hala eman digute aditzera Italiako Periodikuek: Txiletik Sinodora, bertako Apezpiku Batzarrak hautatuak (Silva Enriquez kardenala eta Askartza apezpikua) ez, baina ordeko bi etorri omen dira. Eta duda zen, edota galdera: Zergatik ez hautatu biak etorri? Pinochet-ek buruntzalia hauzoko eltzean sartu duelako?

Hala izan balitz, esku-mutil onen bat aurkeztua izan behar du Pinochet-ek. Nolanahi ere, bai, Zeren, Txiletik etorritako batek, ebanjeliokuntzaren oztopo nagusienetako bezala, «marxista ideologia» adierazten du, eta Txiletan herriana sartu dena, eta «apaizeriaren eta erlijiosoen pusketa franko» kutsatu omen duena.

Horrela, Txilen gertatu ezbehar guztiak, herria bide makur horretan sartu delako izan dira; horren ondorio.

Oraino ere horretarainoko buru xinplerik (ala maltzurrik)! Handia da horratik! Eskuindarrek azken urte honetan Txileri ezarritako sakaiketa guzua hobeagoa noski ebanjeliokuntzarako!!!

Dena den, Sinodorako apezpiku ordainketa honi azpi-joko usaina dario. Hala hartu dio bederen jendeak.

Hanoi-ko apezpikua ere mintzo da. Eta urrunetik, piloka, mezatara joan ohi den kristau ez mintzo ere. Eta mezatara joateko, kristau ez diren herriak zehar igaro behar dutela, dio, eta nora doazen galdatzen, «Mezatara goaz» erantzuten omen dute, eta «Jesus adoratzeko dugu» erantsiaz. Horrez gero, kristau horiek beren kristautasuna bizitzeko ez dute eragozpenik, eta hori, Ifar Vietnam-en: «komunisten» tartean, Baina, apaizak falta zaizkie. Eta kristau elkarte askoren ardura katekisten gain dago.

Katekisten lan hau askotan aipatzen da Sinodoan. Eta Afrikako apezpikuak puntu horretaz baliatzen dira, askotan (26k hartu du hitza tankera horretan hitzegiteko), gizon eskonduek apaiztu behar direla esateko.

Ezkontzari buruz ere badute zer esanik afrikatar horiek. Afrikan kristau asko bizi da, puntu honetan, Elizaren legetatik kanpo (poligamia dela eta ez dela, batez ere), eta kondaira errazoinengatik. Eta apezpiku batek honela dio: «eliz legeen unibertsalismo hotz hori pertsona biziari egokitu behar zaio». Horretarako, dio: «apezpiku batzarrei askatasun gehiago eman behar zaie».

Politikari buruz, Rodesia-ko apezpiku batek bere erresumako Gobernuaren razismoa salatzen du. (Halere, apezpiku hori bere erresumara lasai itzuliko denez, esan dezakegu, erlatiboki arazoak ez duela beste leku batzuetan bezain bizi izan behar; ala, Gobernu horri bost axola zaila atzerriko opinioa berari buruz, eta apezpikuen esanak ahuntzaren gaueko ezulak hanbat mintzen duela). Halere, dio apezpiku berak: «katekumeno kopurua ugaltzen ari da», eta zapalduak Elizaren jokabidea haintzat hartzen dutelako omen.

Urriak 5. Larunbata.

Gaur ezkerre, apezpikuak hizkuntza taldetan banatzen dira: latin, italiano, ingeles, frantses, espainol, aleman.

Kalean Helder Camara-k honela esango du: «garrantzizkoa hemen, txosten eta hitzaldi handiak ez, baina batak bestearekin topo egitea da: honela egiten dute topo puntu nagusienek».

Urriak 8. Astearte.

Lehen astean ebanjeliokuntzari buruz izaniko esperientziez hitzegin ondian, astearte goizean teologi azterketari ekin dio Sinodoak.

Nola behar dugu mintzatu: Elizaz kanpora ere izpirituak badiharduela esanez? Fedek pertsonala baha duela izan esanez? Ala, egiazkoa, Eliza katolikoa dela esanez? Fedea sineskai bilduma dela aitortuz?

Noski, bi alderdiei eutsi behar zaiela diote apezpikuek; baina, oraindik egindako fede aurkezpenean, zein alderdi behar da zuzendu? Gaurregun zein alderdi behar da gehienik indartu?

Horra apezpiku arteko zatiketa.

Zenbait apezpiku, dotrina argi eta garbi eman behar delakoaren alde mintzo da: dotrina bat, Credo bat, bekatutatik liberatze bat, betiko bizitza bat, dogma pilo bat...

Beste zenbait, aldiz, giza liberazioaren alde inharduteagatik gaizki ikusiak diren alde ateratzen da. Horrelako kondenatzaile horiek, diote apezpiku hauek, II Batikano-ri eta Medelin-go hariari jarraitzeko gauza ez direlako, bestek kondenatu beste pentsamendu eta zereginik ez dute.

Eta abar, eta abar. Eta Helder-ek esango du: Elizak «giza liberazioari lagundu behar dio; Kristorengan gertatzen den barne eta berezgaingindoko liberazioaren seinale izan nahi baldin bada bederen».

Urriak 10. Osteguna.

Aurrera doa eztabaida.

Arns kardenala, Hego Ameriketako ordezkari nagusienetakoa da. Eta salbamendu-liberazio arteko erlazioaz mintzo da. Eta dio, salbamendua arimaren salbamendu balitz bezala. Hain zuzen, oker hori egiten delako, gazte askok marxismora jotzen duela: «kristauen» prediku hori indibidualistegi ikusten dutelako. Salbamendua hirukoitz bezala predikatu behar da, dio: zuzentasun, elkartasun, bake bezala. Eta gizadiak Elizarengatik espero du zerbait: keinu batzu, zapalduen alde.

Beste apezpiku asko ere hildo beretik mintzo da: ebanjeliokuntza giza jasokuntza zehar bide dator.

IZKIRIMIRIAK (Le Monde-tik, 12-X-74, jasoak).

«Ezin irten naiz etxetik, honelako zerbait entzun behar izan gabe: Zeren zai dago Aita Saindua Batikanoa saltzeko?» Erantzun bide bat, hau litzateke: «Ezin aurkitzen ahal duelako erosi nahi lukeenik».

«Sekularren iritzia haintzat hartu? Noski, baina badira ere bazterre- ra utzi beharreko iritzia. Ene diozesian badira, apezpikuak «Mercedes» bat behar lukeela diotenak. Eta neu naiz nahi ez duena».

«Kazetariak? «Egia hauxe da: beldur gatazkiela. Zailtasuna beraiekin honetan datza: haien arazoak ez direla gureak...» Puntu honi buruz, Sinodoaren idazkaritzak ez die eman nahi izan kazetariari Sinodora etorri diren apezpikuek Erroman duten bizilekuaren berriki: «Kazetariak nekarazten ahal litzukete apezpikuak».

AMUNSA

INKISIDOREA ETA XIMUAK

Lehenengo aro ilunetan sorgin-ehizean ibili ohi ziren inkisidore gupidagabe horietako bat berbiztu ote zen susmoa hartu nuen lehengo batean, A. Intzaren artikululu latz eta gogorra irakurri nuenean (ikus Goiz-argi, 204. zenbakia). Benetan, antzinako pertsonaje beltz hura berriro sortuko balitz, ez luke hain ondo burutuko bere hereje-ehiza. Mutlak, zer hitz larriak, hizki handi eta guzti! «Gurasoak esnatu zaitezte», «zuen umei sinisgabekeria erakusten diote», buruan «orre-lako iduripen eta sinestekeriak sartzen dizkiote», Lasarteko ikastolak —«eta orren antzekoak»— egiten duena «oben eta pekatu oso larria da». Sineskabekeria, sinestekeriak, iduripenak, gezurra, okerra...

Egia esan, hitz larri horiek —hizki handi eta guzti— inoren bihotzean dardara bizia sortzerazteko adinakoak badira ere, neuri irriño mehe eta apal bat ekarri didate ezpain txokoetara. Izan ere, nondik sortu da hainbestearainoko zarata? Bi umeren idazlantxoetatik! Gaixo umeak, erori zarete hereje-ehiztariaren sareetan!

«LEHEN, XIMU ANTZEKOAK GINEN»

Horixe da lehen salaketa larria. Alegia, gure ikas-toletako haur batek hori esan duela. Eta nork ez du, bada, hori esango, zientzi mailan jeneralki onartua bada? Bitxi da benetan eta harrigarri oso, teologo batek, eta teologian oinarriturik gainera, esaera horri oztopoak jartzea. Jartzekotan ere, ene ustez, biologian- edo ikasitakoren batek jarri beharko zizkiokeen oztopoak biologi mailako esan horri. Zientzi gizonen egitekoa bait da hori.

Baina goazen gauzak eta ideiak zor zaien neurrian bereiztera. Darwin jakintsuak, 1859. urtean, Del origen de las especies por via de la selección natural argitaratu zuenetik eta batez ere, 1871. urtean, Los origenes del hombre argitaratu eman zuenetik, teoria mordoxka idatzi eta zabaldu da eboluzionismoa ikurrin-tzat harturik. Eta denak ez dira berdinak, inkisidoreak zaku berdinean sartzen batu ere. Eskema gisa esan dezagun bi maila desberdinetako ideiak zabaldu direla: biologi mailakoak batzuk eta filosofiakoak besteak.

BILOGI MAILAKO EBOLUZIONISMOA

Katolikoek bakarrik ez, beste eliza denek ere oso gaizki hartu zuten Darwin-en teoria berria. Famatu da, teoria sortu berriari dama birtuosa batek esan zutena: «Egia izango da, bai, ximuaren historia hori. Baina, ene, zein itsusi eta izugarria den! Espero dut, jendetza simplearen belarrietara ez dela behintzat iritsiko». Izan ere, orduko askoren iritziz, bizidunen mota desberdinak eboluzio edo bilaketa baten ondorioz sortzen direlako lege horrek Testamentu Zaharreko zenbait pasarte geurtatzen omen ditu. Gizakia, alegia, beste mota apalago batetik sortua dela ezin omen dezake esan Genesi liburua aintzat hartzen duen batek. Honek dioenez, buztinetik eratu bait zuen Jainkoak gizona eta, gero, bizi eman.

Copernico-arena berritzea arrisku bizian egon zen teologia, baina Bibliari buruzko jakintzak —eta ez alferrik!— urrats franko ditu eginik aurrera-bidean aspaldixko urte otan. Eta gaur edonork daki gauza bat dela «esateko modua» —literario motak, mentalitate eta mintzairaren mugak nork bere ideiak azaltzeko orduan etab.— eta bestea esateko modu horren bitartez «adierazi nahi dena». Esejetak beti ere galdera horri eman behar dio erantzuna: zer da testoa bere esateko modu horren aspian berez eta egiaz esan nahi duena? Gauza bat da Genesi liburuen egileek beren mezua adierazteko darabilaten esateko modua eta bestea mezua bera.

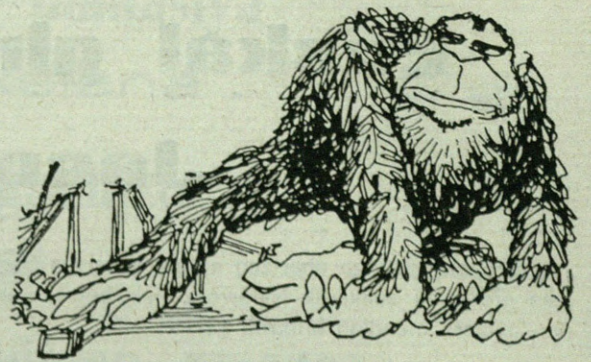
Eta ez zen, zorionez, Galileorena gertatu. Mezua- ren bila saiatu ziren teologoak, ez besteren bila. Eta hau da Genesiren mezua: gizonak Jainkoagandik duela bere izatea. Nola sortu zuen, ordea? Hori ez zaio axola. Buzinetik nahiz ximuagandik berdin zaio. Zientzi-gizonek dute horretan hitza. Genesik gizakien krea- zioari buruz dioen beste zera guztia literario jantzia besterik ez da, garai haietan ohizkoa zen literario jantzia, esateko modua.

Horrela, amaikatxo eztabaidaren ondoren eta mende osoa igarota gero, Elizak bere magisterioan onartu egin zuen eboluzionismo bilogikoa —nolabait esateko— defendigarri zela kristautentzat. Pio XII. idatziriko «Humani generis» gutunak zabaldu zituen ateak. Hona haren itzak:

Zientzia eta teologia-gizonek ez dute debekurik Elizaren aldetik «eboluzionismoaren» dotrina, zientzien eta teologiaren gaur- go egoerak baimentzen duen he- nean, azterketa eta eztabaida- gai hartzeko; eboluzionismoa- ren dotrina, jakina, giza-gorpu- tzaren sorrerari dagokionez, ale- gia, giza-gorputza lehendikan ere bazen eta biziduna zen ze- baitetik sortua ez ote den azter- tzen duen aldetik —arimei da- gokionez, izan ere, Jainkoak zu- zenean egiten dituela aitortze- ra behartzen bait gaitu katoliko fedek— (ik. AAS 42, 1950, 575).

Ondoren, horrelako gutunetan ohizkoak diren pruden- ziazko delak eta aholkuak datoz. Zirrikitua, ordea, irekia zegoen eta eztabaida hauen historia ja- rraitu duen edonork ondo daki zer garrantzi handi- koa izan zen zirrikitu hori irekitzea. Geroztik, ordu arteko presa desbordatua izan baitlitzan, esejeta eta teologo gehienek begi onez ikusten dute teoria hori. Zirrikitua ate zabal bihurtu da eta eboluzionismoa, biologi mailan, biologoen eskuetara etorri da soil eta sinpleki.

Lasai, beraz, eta batere beldurrik gabe esan zeza-

«Lehen, ximu antzekoak ginen»

keen Lasarteko haurrak gu, lehen, ximuaren antze- koak ginela. «Arimari» dagokiona gelditzen zaigu, ja- kina, baina hortan haurra ez da batere sartu, ez uka- tzeko eta ez baieztatzeko ere. Nik, adibidez, gurasoek sortu nautela esaten badut, herejiaren bat esan al dut? Ez, noski, arimaren erreinuan sartu ez banaiz ere. Gauza bera gertatzen da ximuaren gorabehera horrekin. Bestela ulertzea noiznahi eta nonnahi he- rejeen ehizean ibili nahi izatea litzateke, inkisidorea- rena egitea alegia.

BIKOTE BATETIK GATOZ, ALA GEHIAGOTATIK?

Biologi mailatik irten gabe ere, beste galderatxo bat bada, esejeta eta teologoei nahikoa lan ematen diena. Zientziak eskaintzen dituen datoei begiratzen badiegu, badiudi gizadia bikote batetik ez, makinatxo bikotetatik baizik, sortua dela. Alegia, eboluzioaren salto hori ez zela bikote bakarrean gertatu. Hori, zient- ziazen hizkuntzan, poligenismo esaten zaio eta aur- kakaori monogenismo. Pio XII. oztopeak jarri zizkion poligenismoari, ez bait zuen ikusten nola konpon zi- tekeen jatorrizko bekatuari buruz dugun sinesmenaz.

Nolanahi den, gaur, horretan ere, teologoak eta batez ere esejetak beste bidetik abiatzen hasiak di- tugu. Hauen iritziz, Humani generis-en ezezkua probi- sionala izan zen eta ordurako balio zuena. Gaur, asko eta asko nolabaiteko poligenismo bat Elizaren dotri- narekin konpondu nahiaz dabilta. Garbi dago, behin- tzat, Aita Sainduaren ezezko hura ez dela dogma mai- lakoa.

Urruti samar gelditu zaigu Lasarteko hauraren artikulutxo. Baina, honeraino iritxi garenez gero, esan dezagun hortan ere ez zaila sekula fedeari fe- dearena ez den gauzarik erantsi behar.

EBOLUZIONISMOA FILOSOFI MAILAN

Besterik da —eta oso besterik gainera, A. Intzak ondo ulertu ez badu ere— filosofi mailako eboluzio- nismoa, eboluzionismoa filosofi sistema bezala. Batzu- ek, Darwin-en teoriak aitzaki eta oinarritzat hartu- rik, Jainkorik gabeko edo Jainkoagandik ondo berezi gabeko munduaren esplikazio orokor bat osatzen dute. Eta, jakina, filosofia monista (Jainkoa eta mundua, dena bat), panteista (dena Jainko) eta materialista guzti horien aurka mintzo da Aita Saindua, gutuna- ren lehen partean. Baina, kasu, filosofia era honeta- ko eboluzionismoaren aurka, ez bestelakoen kontra.

Noski eta jakina, nola mintzatuko zen, bada, kato- likoen buru izanik? Baina zuk, A. Intza, horrelako do- trinarik ikusi al duzu Lasarteko hauraren idazla- nean? Herejiarik ikusi duzula? Tira, tira —eta utzi- dazu far piska bat egiten, oraintxe serioegi jarriak gara-ta—, zuk ximuak ikusi dituzu nonnahitik, «opi- nationi monisticae ac pantheisticae» «monisten eta panteisten iritzia» itzuli beharrean «ximuaren eta pan- teisten iduriketara» itzuli bait duzu (ik. Goiz-argi, 209. zenbakia). Monismoak ez du ximuakin zer iku- sirik, gizona! Begitan sartu zaizkizu, horratik, ximuak. Gozoak jarriko lirateke monismoaren aldeko filoso- foak «ximu» esan diezula jakingo balute!

AZKEN HITZA

Beti izan ohi da gauza garbienak ere ilun ikusi na- hi dituen gizonik eta horregatik, luma berriz zorroan sartu baino lehen, badaezpada ere, ozenki esango dut: zorionezko idazlan horretan ez dago sineskabekeriarik. Fedearen aitortza espresorik ere ez. Baina ez da gau- za berdina. Eta komeni da inkisidore berriek Galileo- ren kasua ondo gogoan hartzea, fedeari, alegia, ez zaiola fedearena ez denik erantsi behar. Nahiz eta batzuetan hori zenbait ikastolaren aurka iharduteko eta horretara gertu dauden zenbait guraso beldurti izutzeko aitzaki polita gerta badaiteke ere.

J. A. MUXIKA

NORK KUKURUKU!!!

OLLARRAK

OLLATEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukeldian

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

IRUINEAKO SAN FERMIN IKASTOLA

Euskal giro haundia dago Nafarroan

Jesus Atxarekin solasean

Gero eta gehiago ohartzen ari da Nafarroa bere euskal izateaz. Izan ere badu euskarak Nafarroaz berjabetzeko eskubidea. Artzaien antzera mendian bildurik geratu zaio.

Baina ez du bere hizkuntza zaharra galtzerik nahi. Berpizt dadila nahi du berriz ere, galdurik duen lekuetan. Ikastola dugu berpizte horren ezaugarriarik eta nahirik nabarmenena.

Nafarroak duen ikastolarik haundienari ondora hurbildu gatzaz- kio jakinminez. San Fermin ikastola deritza. Zizur-en «Verbo Divi- no» deitu mixiolariak duten etxean dago kokaturik.

Bazkal ordua da nonbait. Zazpiren bat autobus datoz haur bila. Andereñoek lagundu diete haurrei autobusean sartzen txikiei behin- tzat. Ez dut sail haundi baten argazkirik ateratzerik izan. Gelaka eta tantaka bezala irteten zuten atarira.

Telebistakoak zituzten etortzekoak eta telebistakoren bat ote naizen galdatu didate. «Ez, Zeruko Argiako» ditut, erantzun diet. Penaz entzun dutela nere erantzuna uste dut. Arraio pola, ikastola- ren barruan ere hautsi behar ote gaitu!

Jesus Atxa dugu ikastola honen zuzendari. Atzera eta aurrera dabil umeen emanari begira. Halere ez digu elkarriketarik ukatu. Bazkal orduko atsegintxo eta atsedentxo hondatzeko haina kope- ta izan, nonbait, guk ere.

—675 haur eta 29 irakasle gara. Urtero 100 berri sartzen dira. Le- kurik gabe geratzen ari gara.

—Nola lotzen dituzue irakaskin- tza eta heziera ikastolan?

—Ikusten dudana ikastola haun- di bateko zuzendari zaitugu. Nola eraturik duzue?

—S. A. bat sortu zen lehenik ha- mabiren artean. Hori izango zela legeztatzeko biderik azkarrena pen- satu bait zen. Hamabi hoiek dira, beraz, lege ikastolaren erantzun- kizuna dutenak. Baina bazekiten he- rriaren ordezkari batzuk besterik ez zirela eta beste hamabi aukeratu ziren gurasoen artean eta beste zortzi edo bederatzir irakasleetatik batzorderako. Hogeita hamabi edo hogeita hamairu hoiek osatzen du- te hemengo «heziera batzordea». Denek dute hitza eta hautarkia. Baina azkenean legearen aurrean hamabi akzionista hoiek izango li- rateke erantzunpidearen jabe. Ho- rregatik lehengo ikastaroaren bu- kaeran egin zen batzarre nagusian guraso guztiak akzionista egiteko erabakia hartu zen. Guraso bakoit- zak bostehuna pezetako bi azkio izango ditu. Guraso denen artean aukeratu dute, beraz, laster ba- tzorde berria. Kooperatiba molde- tan ibiltzea da denon gogoia. Agian, lege ere kooperatiba bihurtuko du- gu egunen batean.

—Zenbat ikastola da Nafarroan?

—Heberetzi uste dut. Altsasun, Olaztin, Lekunberrin, Urdiainen, La- kuntzan, Etxarri Aranazen, Leitzen, Olaguen, Tafallan, Otsagen, Lizarran, Iruinean bi, Beran, Lesakan, Zubi- rin, Elizondon, Jaurrietan, Jaunsar- rasen. Beste bost, berriz, datorren hilean irekiko dira: Irurtzunen, Be- telun, Donezteben, Arbizon eta Au- ritz. Berrin.

—Zenbat haur dabilta batz beste denetan?

—Herri txikiak dira Nafarroan. Herri haundi asko da Gipuzkoan, baina hemen ez. Haur gutxiko ikas- tolak dituzu, beraz. Legeak, berriz, haur kopuru haundi samarra eska- tzen dizu legeztatuak izango baldin badira. Datorren astean irekiko den Espinaleko edo Auritz Berriko ikas- tolan hamabi bakarrik dira hiru ur- tetatik sei urte bitartekoak. Esta- duaren eskolak ere bailaraka pila- tzen ari dira. Guk ez dugu horre- tarako indarrik. Inon egitekotan «Sa- kana» aldean egin daiteke. Ezin le- geztatu ditugu herri txikiak ikas- tolak. Gurasoek, berriz, behin sei

urtetatik aurrera Estaduaren es- koletan sartzen dituzte beren hau- rrak zorioneko» kartillak» mugitu- rik. Halere aurrera joko dugu. Gero geroako.

—Bai al duzue Diputazioaren babesik?

—Bada ikastolen aldeko jenderik Diputazioan. Baina denek ez dute berdin pentsatzen. Aldeko hoiei es- ker egiten da egiten dena ere. Sei mila pezeta eman izan ohi ditu hi- lero herrietako andereño bakoitze- ko. Aurten hamar milaraino jaso- ko ote duen itxaropena dugu. Iaz quri milloia pasatxo eman zigun. Baina ikastaria hasi eta handik oso gerora jakiten dugu, urte hartan zenbat emango digun. Ikastaroaren haseran jakin beharko genuke guk ere geuron kontuak atera ditzagun. Diputazioan ere denetarik dago. Halere Nafarroako Diputazioa da txapeldun. Hor nonbait hartzen du, zenbaitek, gauza hauek euskaraz mintzatzen den herrietan egitea, baina ez du onartzen erdara jabetu den herrietan egiterik. Aurten ber- tan Lizarran egin nahi zen ikasto- len eguna, baina ez da hori lor- tzerik izan. Jende ona bada, baina borroka gogorra egin behar izaten du zerbait iritxiko badu.

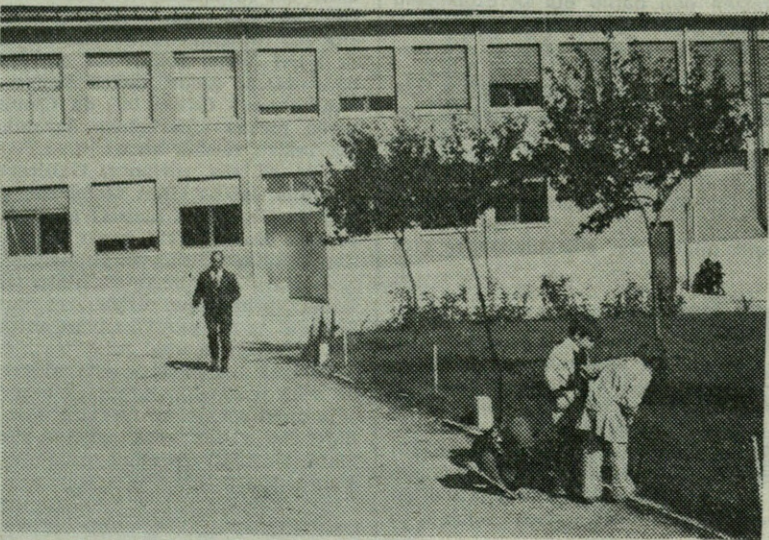
—Beste inon ez duten eskubidea dute Nafarroako Udaletxeek herri- ko maixua aukeratzeko garaian.

—Paperean bai, baina ezer gutxi egiten da horretan. Gutxi ardura- tzen dira arlo horretan herrietako alkateak. Halere bada Estaduaren eskoletan euskal maixurik. Euskal maixu jatorra dagoen herrian euska- raz mintzatzen dira haurrak ere.

—Nafarroako gotzaiak euskara- ren ardura badutela dirudi. Nola hartu du herriak eta nola hartu dute elizaren ikastetxeak?

—Herriak oso ondo hartu du. Euskal giro haundia dago herrian. Jende asko ari da euskara ikasten. «Arturo Campion» deitu akademian bertan 290 gazte dabilta euskara ikasten. Jesuitetan ere badira eus- karazko saloak. Baita «Eskolapioe- tan» eta «Los Amigos del Pais» en ere. Leku gehiagotan ere ematen dira. Giro haundia dago. Giroaren ondorengotik dator, beraz, gotzaien agi- ria. Giro honen onspena dela di- rudi. Eskertzekoa da. Halere ez dut uste zenbait moja-ikastetxetan ja- ramon haundirik egingo zaionik.

—Zenbat haur ta irakasle duzue San Fermin Ikastolan?

—Zaila da erantzutea. Ez dugu bide jakirik. Irakasle gehienak gaz- teak dira. Aldaketak ere asko izan ohi dira. Talde elkartu bat osatu behar dugu lehenik irakasleok. Bes- tela ez dago lanik egiterik. Ez ira- kaskintza mailan eta ez heziera ar- loan. Elkarren osagarri dira biak. Halere nortasun eta izaera berezi bat dute gure haurrek. Beste ikas- tetxetan dabiltenak baino heldua- gok direla uste dut. Izan ere kon- fiantza eta askatasun giro haundia- goan hazten dira. Gogorkeria eta zigor gutxiago erabiltzen da. Baina honek ez du esan nahi bakoitzak nahi duena egin behar duenik. Errazkerian erortzeko arriskua du- gu denok.

—Nola daude jakite mailan?

—Ondo. Agian, hizkuntza alo- rrean aurkitzen dira nagienik. Ezta harritzekoa. Bi hizkuntza landu be- har dituzte batera. Ehunetatik la- rogeita hamabost euskaraz ez da- ikiten familietako haurrak dira. Bai- na beste gaietan ez diote beste ikastetxetakoek zorrik. Burua aska- tuagoa eta zorrotuagoa dutela us- te dut hemengo haurrek. Beste ikastetxetan jasotzen ez duten eus- kara eta euskal nortasuna jasotzen dute gainera.

—Sortzen al die haurrei euska- raz eta erdaraz iharduteak atzera- penik?

—Horretaz asko pentsatzen dut. Gehienek ondo geinditzen dute zail- tasun hori. Sei edo zazpi urterekin egoten dira hutsunerik haundiene- an. Ez euskaraz eta ez erdaraz da- kite beren barrua azaltzen. Une ho- ri iritxi baino lehen irakurtzen eta idazten ikasirik egon daitezela na- hi izaten dugu guk. Lan hori, be- deren, eginik eduki dezatela garai horretarako, nahi izaten dugu. Ha- lere urtero izaten dira lau edo bost haur zaputaldi gogorra harrapatzen dutenak. Bakartzen hasten dira. Beren buruak gutxiesten. Babes eta leguntza berezia zor zaie orduan. Honelakoetan andereñoa bera joan ohi da egun batzuetan haurraren etxera. Etxekoekin batera bizi ohi da. Haurrak bere gurasoen lagun dela ikusten du andereñoa. Kon- kiantza hartzen du. Harro etorri ohi da haurra ikastolara andereñoa bere etxera joaten delako. Bereha- laxa sartzen da berriro lagunartean. Azkar joaten zaio zaputaldia. Be- rehala aldatzen da.

—Bai al dute Nafarroako ikas- tolek elkarrekin harremanik?

—Lanean elkartuko gara. Bakoitza bere buruzpiderik harriegarrien eta aurrerakoiene agertuz joaten de- nean, zatiketa besterik ez da sor- tzen. Zenbat buru, hainbeste aburu. Premiak eta hoiei erantzun beha- rrak elkartzen gaitu. Gero eta el- kartu behar haundiago sumatzen da. Ari da elkartasun bat sortzen piskana piskana.

—Zer asmo dituzue eskuartean?

—Ez dakigu iritsiko dugun ala ez, baina gu BUP eskatzera goaz. Lekuaren buruhaustea ere haundia dugu. Hau «Verbo Divino» deitu mixiolariena da. Hiru besterik ez dira bizi. Badute Unibertsidadean ikasten ari direnentzat Egoitza bat ere. Geuk hartu eta erabili nahi genuke etxe osoa. Gauza askotara- ko jar daiteke. Ikasten ari diren gazteentzat egoitza bihurtu daiteke. Amets hutsetan geratuko ote gara?

—Arratsaldeko ordubiterdiak dira. Tripan zorriak egin zaizkit oraintxe. Jesusi ere bai, noski. Goseak ez da lan onik egiten Jesusek bazka- ria eskaini dit. Ez dut gelditzerik.